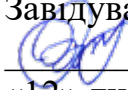



**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

До захисту допустити:
Завідувач кафедри
 Кудлай В.О.
«12» листопада 2024р.

**«ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ»**

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня вищої
освіти
освітньо-професійної програми
«Керування документаційними
процесами та розвиток цифрової
громади»
Калітенко Кристини Ігорівни

Науковий керівник:
Федотова Оксана Олегівна,
доктор історичних наук, старший
науковий співробітник, професор
кафедри інформаційної діяльності
Рецензент:
Гедьо Анна Володимирівна,
доктор історичних наук, професор,
завідувачка кафедри історії
України Київського університету
імені Бориса Грінченка

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою відмінно 94А
Секретар ЕК Петрова І.О. 
«19» грудня 2024 р.

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	10
1.1. Стан розробленості проблеми у працях вітчизняних учених.....	10
1.2. Законодавча та нормативно-правова база дослідження.....	15
1.3. Впровадження електронного урядування як основи інформаційно-аналітичного забезпечення владних інститутів України.....	24
Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ	32
2.1. Інформація як цінний ресурс управлінської діяльності.....	32
2.2. Сутність інформаційного забезпечення владних структур.....	38
2.3. Особливості функціонування центрів інформаційного обслуговування державних гілок влади.....	42
Висновки до розділу 2.....	46
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ВЛАДНИХ ІНСТИТУТІВ ДЕРЖАВИ (НА ПРИКЛАДІ СІАЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМ. В. ВЕРНАДСЬКОГО)	49
3.1. Становлення СІАЗ в структурі Національної бібліотеки України імені В. Вернадського.....	49
3.2. Аналіз інформаційної продукції підрозділу.....	55
3.3. Подальші перспективи розвитку служб інформаційного забезпечення органів державної влади в Україні.....	61
Висновки до розділу 3.....	66
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	73
ДОДАТКИ	85

ВСТУП

Актуальність дослідження. На етапі активного розвитку сучасного суспільства інформаційні ресурси та інформаційний супровід є визначальними чинниками ефективності процесів державного управління. При тому надання потрібної інформації фактично гарантує інформаційне забезпечення й інформаційний супровід в ході розв'язання політичних, соціально-економічних завдань, а також вирішення питань у галузях особистісної, суспільної та державної безпеки.

Сьогодні особливої важливості набуває потреба інформаційно-аналітичного забезпечення як основної частини управлінського процесу, що має підвищити ступінь узагальнення фактів, обґрунтованість та значущість рекомендацій, якісність показників інформаційної продукції, запропонованої суб'єктами управлінського процесу, та передбачати довготермінові закономірності еволюції держави й соціуму. Питання побудови інформаційно-аналітичної інфраструктури для підтримки прийняття управлінських рішень додатково загострюється у контексті адміністративної реформи. Налагодження інформаційних зв'язків в органах державної влади дозволяє закласти підґрунтя для формування ефективної системи їх інформаційного забезпечення. Остання є необхідним елементом професійного функціонування всієї системи управління. Комплексне застосування сучасних інформаційних технологій у сфері управління може забезпечити максимальну інформаційно-аналітичну підтримку для прийняття компетентних та ефективних управлінських рішень практично на всіх керівних рівнях.

Існуючі досягнення в ході державотворення, динаміка розвитку економічної сфери зумовлюють потребу вироблення стратегії щодо впровадження довгострокових, перспективних програм розвитку соціуму. Відповідно до того у нашій державі підвищується необхідність надання інформації, а також розширення мережі інформаційно-аналітичних служб і підрозділів, що зумовлює їх подальше активне становлення. Отже, проблема

інформаційного забезпечення роботи органів державної влади є досить актуальною і заслуговує на більш детальне висвітлення.

Стан наукової розробленості теми. Аналіз останніх публікацій свідчить, що теоретичні засади проблеми висвітлювалися у працях багатьох вітчизняних вчених.

Загальними питаннями інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів виконавчої влади переймалися: В. Титаренко та П. Саух [102]. Особливостям аналітичної підтримки вітчизняної системи державного управління приділили увагу у своїх дисертаційних дослідженнях: Ю. Уманський, С. Палій, Р. Коваль [106; 70; 45].

Сутність процесу інформаційно-аналітичного та документаційного забезпечення державних гілок влади та органів місцевого самоврядування вивчали А. Пугач, І. Петрова, Ю. Саричев [87; 73; 90].

Корисним для розуміння методики підготовки аналітичних матеріалів було дослідження О. Мандзюка [62]. Специфіку функціонування, класифікацію інформаційно-аналітичних центрів, а також засади підготовки аналітичної продукції розкрито у статтях О. Федотової, Д. Шаповалової, Д. Акобія [108; 116].

Важлива інформація, присвячена інформаційному забезпеченню державних органів влади та аспектам електронного урядування, зокрема на прикладі створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення (СІАЗ) органів державної влади, містилася у розвідках О. Кондратенка, Г. Єрмолаєвої, В. Мельниченко та ін. авторів [49; 35].

Цінними для написання кваліфікаційної праці були публікації співробітників Служби інформаційно-аналітичного забезпечення (СІАЗ) у складі НБУВ імені В. Вернадського, а саме: В. Горового, М. Закірова, О. Желай тощо [16–20; 37; 38].

Відзначаючи вагомість доробку науковців із вказаного питання, потрібно зауважити, що воно вимагає подальшого дослідження, оскільки є вельми актуальним і перспективним в Україні.

Об'єктом дослідження є управлінська діяльність органів державної влади України.

Предмет дослідження – інформаційне забезпечення управлінської діяльності владних структур держави.

Мета дослідження полягає у вивченні особливостей інформаційного забезпечення функціонування органів державної влади України.

Відповідно до об'єкта, предмета та мети дослідження у роботі поставлено такі **завдання**:

- визначити ступінь розробленості питання інформаційного забезпечення діяльності органів державної влади України;
- з'ясувати стан законодавчої та нормативно-правової бази заявленої проблеми;
- показати важливість впровадження електронного урядування для ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення владних інститутів держави;
- уточнити значення інформації як цінного ресурсу управлінської діяльності;
- розкрити сутність процесу інформаційного забезпечення органів державної влади;
- висвітлити особливості діяльності центрів інформаційного обслуговування державних гілок влади;
- дослідити історію створення та напрями роботи СІАЗ в структурі Національної бібліотеки України імені В. Вернадського;
- проаналізувати інформаційну продукцію СІАЗ;
- окреслити подальші перспективи розвитку служб інформаційного забезпечення державної влади України.

Методи дослідження. Для реалізації мети та завдань дослідження використовувалися такі методи:

- історіографічний (для з'ясування стану розробленості обраної нами тематики);

- джерелознавчого аналізу (для формування джерельної бази дослідження);
- термінологічний (для визначення основних понять);
- системно-структурний (для конкретизації ролі СІАЗ у структурі НБУВ);
- функціонального аналізу (для висвітлення функцій інформаційно-аналітичних служб);
- теоретичного узагальнення (для формулювання висновків до розділів та загальних висновків).

Наукова новизна дослідження впливає з того, що нами зроблено спробу:

- 1) узагальнити накопичений теоретичний досвід науковців із вивчення даної проблеми;
- 2) окреслити на базі дослідження діяльності СІАЗ Національної бібліотеки України імені В. Вернадського можливі перспективи подальшої діяльності служб інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади.

Джерельну базу роботи сформували періодичні, неперіодичні, а також продовжувані видання. Важливими інформаційними джерелами для написання праці були законодавчі та нормативно-правові матеріали. У роботі використана також низка електронних документів.

За тематичним призначенням нами застосовувалися:

- наукові;
- довідково-енциклопедичні;
- правові;
- методичні;
- навчальні матеріали.

Практичне значення магістерської роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані під час викладання профільних

дисциплін у закладах вищої освіти, зокрема, у навчальному процесі МДУ. Базові положення магістерської праці можливо застосувати в ході реалізації наукових досліджень з різних аспектів даної тематики.

Висловлені пропозиції і рекомендації можуть також використовуватися з метою оптимізації та покращення діяльності служб інформаційного забезпечення та аналогічних підрозділів.

Апробація результатів роботи. Результати роботи апробовано на таких наукових конференціях:

1) Декаді студентської науки 2024 (м. Київ, Маріупольський державний університет); Тема доповіді: «Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади у складі НБУВ»;

2) Міжнародній науковій конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки та освіти» (м. Оксфорд, Велика Британія, 20 квітня 2024); Тема доповіді: «Інформаційна підтримка діяльності органів державної влади України»;

3) III Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Future of Work: Technological, Generational and Social Shifts», (м. Дніпро, 9-10 травня 2024); Тема доповіді: «Роль законодавчої та нормативно-правової бази для реалізації інформаційної діяльності».

4) II Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Студії з інформаційної науки, соціальних комунікацій та філології в сучасному світі» (Київ, 24.10.2024); Тема доповіді: «Місце інформаційно-комунікаційних технологій у процесі інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади України»;

5) Міжнародній науковій конференції «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку»: присвяченій 95-річчю Харківської державної академії культури (Харків, 21–22 листопада 2024); Тема доповіді: «Стан розробленості проблеми інформаційного забезпечення діяльності органів державної влади України».

Публікації. За матеріалами доповідей підготовлено 5 тез доповідей та наукову статтю, а саме:

1) Калітенко К. Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади у складі НБУВ // Дебют: збірник тез доповідей студентів факультету філології та масових комунікацій за результатами участі в Декаді студентської науки 2023 / За заг. ред. к. політ. н., проф. Трофименка М. В., д. е. н., проф. О.В. Булатової. Київ, 2024. С.20-23.

2) Fedotova O., Kalitenko K. Information support for the activities of Ukrainian state authorities. Trends and Prospects for the Development of Science and Education: Proceedings of the International Scientific Conference (2024, April 20). Oxford, UK: Bookmundo, 2024. Pp.32-35. URL: <https://researcheurope.org/book-48/>

3) Калітенко К. Роль законодавчої та нормативно-правової бази для реалізації інформаційної діяльності Future of Work: Technological, Generational and Social Shifts: Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Internet Conference, (May 9-10, 2024). Dnipro: FOP Marenichenko V.V. Pp.68-70.

4) Калітенко К.І. Місце інформаційно-комунікаційних технологій у процесі інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади України: Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: матер. міжнар. наук. конф., присвяч. 95-річчю ХДАК (21–22 листоп. 2024 р.). У 2 ч. Ч. 1 / Харків. держ. акад. культури ; [під ред. доц. Н. Рябухи та ін.]. Харків : ХДАК, 2024. С.249-251.

5) Калітенко К.І. Стан розробленості проблеми інформаційного забезпечення діяльності органів державної влади України. Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Студії з інформаційної науки, соціальних комунікацій та філології в сучасному світі» (Київ, 24.10.2024) / ред. О.В. Булатова, С.В. Безчотнікова; упоряд. В.О. Кудлай, І. О. Мельниченко, І.О. Петрова, О.О. Федотова. Київ: МДУ, 2024.

6) Fedotova O., Kalitenko K. The role of information as an important resource of management activities. Norwegian Journal of development of the International Science. 2024. №144. Pp.103-107. URL: <https://nor-ijournal.com/2024/11/12/njd-144/>

Структура магістерської роботи обумовлена метою та завданнями дослідження. Кваліфікаційну працю формують: вступ, три розділи (по 3 параграфи), загальні висновки, список джерел та літератури, додатки.

Загальний обсяг роботи становить 88 сторінок, основний текст – 71 сторінку, список використаних джерел та літератури нараховує 116 позицій.

РОЗДІЛ 1.

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан розробленості проблеми у працях вітчизняних вчених

Питання інформаційного забезпечення управлінської діяльності органів державної влади України, з погляду на її актуальність, привертала увагу багатьох вчених. Про це свідчить наявність праць з різних аспектів проблеми, якими представлена вітчизняна історіографія.

Маємо вказати на значення роботи дослідників В. Титаренка та П. Сауха, які дослідили стан інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів виконавчої влади [102]. Автори наголосили на важливості функціонування служб інформаційно-аналітичного забезпечення у галузі державного управління шляхом політико-адміністративного реформування, яке на сьогодні нагальніше за суто політичні фактори, що спричиняє вибір нових підходів до керування державою. На їх думку, це зумовлює потребу здійснення якісного аналізу, реалізацію експертної діяльності та забезпечення консультативної допомоги управлінців. Вибір обґрунтованих, грамотних стратегій інформаційно-аналітичної роботи сприяє зростанню потреб в організації грамотної аналітичної підтримки та спричиняє підвищення рівня підготовки аналітиків і експертів у сфері надання послуг державним гілкам влади з інформаційної підтримки.

Важливою для розроблення обраної нами теми була дисертаційна праця Ю. Уманського, присвячена особливостям інформаційного забезпечення вітчизняної системи державного управління. Науковцем сформульовано теоретичні основи надання інформаційних послуг владним структурам держави шляхом виявлення наявних протиріч, що заважають налагодженню плідних комунікацій в ході демократичних перетворень. Зокрема, більш широко розглянуто місце маркетингових послуг та комунікаційного менеджменту у процесі інформаційного забезпечення

системи управління державою, конкретизовано базові теоретичні положення державної інформаційної політики України [106].

Інформаційно-аналітичним аспектам забезпечення процесу державного управління присвятили свої дисертаційні праці С. Палій та Р. Коваль. Так, важливим внеском до розроблення вказаної проблеми можна вважати дослідження С. Палія «Діяльність інформаційно-аналітичних центрів в Україні у контексті ухвалення управлінських рішень», де визначено місце інформаційно-аналітичних центрів в ході ухвалення та прийняття керівних рішень впродовж періоду реформування вітчизняної управлінської системи наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Автором окреслено особливості становлення та діяльності інформаційно-аналітичних осередків, зроблено аналіз стану та перспектив їх функціонування з урахуванням поставлених завдань, визначено шляхи вдосконалення роботи інформаційно-аналітичних центрів в Україні відповідно до задач прийняття найкращих варіантів керівних рішень [70].

Р. Коваль зробив акцент на важливості інформатизації в контексті зміни існуючої сьогодні концепції інформаційно-аналітичного забезпечення державних органів влади на усіх ієрархічних рівнях. Науковець окреслив властивості стану інформаційно-аналітичної роботи державницьких структур та забезпечення процесу інформатизації владних інституцій за умов становлення у вітчизняній практиці електронної форми урядування. Автор розробив та запропонував новий варіант побудови сучасної інформаційно-аналітичної системи надання підтримки органам влади. Задля підвищення результативності інформаційно-аналітичного забезпечення роботи регіональних владних структур ініційовано використання підходу до вдосконалення місцевої інформаційної інфраструктури за допомогою розвитку її технологічного елементу і застосування інструментів гарантування інформаційної безпеки. Р. Коваль розробив конкретні пропозиції на шляху формування функціональної системи управління та контролю інформатизації регіональних органів влади. Заслугою дослідника

став принципово новий варіант виконання наукового завдання із підняття на більш високий щабель та піднесення інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття керівних рішень гілками влади, відповідно до чого проведено систематизацію теоретико-методологічних основ інформатизації процесу державного управління, виокремлено напрямки вдосконалення засобів інформаційно-аналітичного забезпечення роботи інститутів державної влади та органів місцевого самоврядування під кутом зору становлення в Україні інформаційного соціуму [45].

Заслуговує на увагу наукова публікація А. Пугача, у якій йдеться про певні проблеми та сутність інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності владних структур держави. Зокрема, автор зупинився на висвітленні недоліків, що заважають сьогодні всебічно реалізовувати інформаційно-аналітичну роботу, як от:

- 1) стихійний характер розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення органів влади;
- 2) брак чіткої стратегії держави у даному напрямі;
- 3) вузькість підходу щодо вирішення технічних питань з боку працівників сфери інформаційно-аналітичного забезпечення владних гілок;
- 4) слабкий рівень організації роботи інформаційно-аналітичних служб, які функціонують в Україні;
- 5) недостатнє розуміння важливості застосування аналітичної моделі державно-управлінської аналітики [87].

Корисна для нашого дослідження інформація містилася у дисертаційній праці І. Петрової, де висвітлено стан документаційного забезпечення функціонування органів місцевого самоврядування, проаналізовано головні напрямки розвитку діловодства в Україні протягом радянського періоду. Авторка розкрила організаційні основи та технології документаційної підтримки роботи самоврядних органів на місцевому рівні [73].

Питанню інформаційно-аналітичного забезпечення служб та підрозділів державного управління приділив увагу Ю. Саричев. Учений розглянув різні, найбільш ефективні підходи у даному напрямку діяльності. Шляхом аналізу інформаційного змісту системи управління державою, а також спеціальної кібернетичної моделі її впровадження, автор сформулював та ввів до наукового обігу нове визначення процесу оброблення інформації та прийняття керівного рішення у сфері управління державою. Важливим здобутком науковця є уточнення видової специфіки інформаційно-аналітичного забезпечення та моніторингу на підставі показу їх схожості та відмінностей. З'ясовано видову роль інформаційно-аналітичного забезпечення у системі державного керівництва, наголошено на необхідності типологізації різновидів інформаційного забезпечення за допомогою застосування кібернетичного принципу в їх класифікації [90].

Різні аспекти діяльності інформаційно-аналітичних служб, класифікації аналітичних центрів, а також підготовки аналітичних матеріалів з метою надання інформаційної підтримки державним органам влади для прийняття ефективних управлінських рішень розкриті у публікаціях О. Федотової, Д. Шаповалової, Д. Акобія [108; 116].

Над з'ясуванням рівня інформаційного забезпечення керівної діяльності державницьких структур СІАЗ НБУВ працювали Г. Єрмолаєва та В. Мельниченко [35]. Авторами вивчалася робота бібліотечних установ у якості інформаційно-аналітичних осередків, які надають інформаційну підтримку органам влади. На прикладі функціонування СІАЗ відображена результативність діяльності даного підрозділу із забезпечення інформаційного супроводу владного апарату держави. Детально розглянуто структурну побудову вказаної аналітичної служби, охарактеризовано проваджувані функції, головні напрямки роботи, а також проаналізовано основні різновиди інформаційно-аналітичних матеріалів, які створюються з урахуванням інформаційних потреб органів державної влади.

Різні аспекти інформаційного забезпечення вищих органів державної влади та електронного урядування розкрив О. Кондратенко. Учений висвітлив сутність та можливі способи якісного інформаційного забезпечення вищих органів державної влади України, окремо зупинився на аналізі діяльності спеціальної служби інформаційно-аналітичного обслуговування владних структур держави (СІАЗ НБУВ), спрогнозував шляхи подальшого підвищення результативності їх функціонування за допомогою організації електронного уряду та використання можливостей системи електронного урядування [49].

Дуже цінними для розроблення обраного питання були праці дослідника В. Горового, де детально розглянуто проблемні аспекти формування інформаційної інфраструктури суспільства, спрямованої на надання допомоги керівним гілкам влади; конкретизовано роль бібліотечних закладів в організації інформаційного забезпечення владних органів; висвітлено етапи створення, становлення та розвитку Служби інформаційно-аналітичного забезпечення (СІАЗ) у складі НБУВ імені В. Вернадського [16–20].

Докладна інформація з теми містилася також у статті М. Закірова, у якій викладено історію розвитку СІАЗ. Зазначено, що даний підрозділ функціонує аналогічно до інформаційно-аналітичних служб великих зарубіжних книгозбірень. Детально відображено напрями діяльності СІАЗ, а також проаналізовано основні види інформаційно-аналітичної продукції підрозділу [38].

Вчена О. Желай у своїй статті охарактеризувала накопичену аналітичними підрозділами НБУВ практику діяльності у напрямі інформаційно-аналітичного забезпечення запитів як безпосередньо владних структур України, так і широкого спектру споживачів бібліотечних послуг. У контексті поліпшення електронного сервісу бібліотек аналізується досвід роботи СІАЗ та Національної юридичної бібліотеки (НЮБ) як складових

одиниць НБУВ. Особливо наголошено на значенні надання різноманітних форм електронного обслуговування у цифровому форматі [37].

Отже, як ми могли пересвідчитися, обрана нами тема добре висвітлена у працях українських дослідників, проте потребує подальшого вивчення, зважаючи на важливість створення інформаційно-аналітичної продукції задля покращення інформаційної підтримки діяльності державних органів влади.

1.2. Законодавча та нормативно-правова база дослідження

Складний процес трансформації населення нашої країни в інформаційне суспільство вимагає забезпечення належного науково-теоретичного підґрунтя для створення та подальшого розвитку інформаційного законодавства, оскільки воно виступає базовою юридично-правовою формою провадження інформаційних відносин у галузі інформаційної діяльності.

Під терміном «інформаційне законодавство України» мають на увазі цілісну множину нормативно-правових документів, ухвалених Верховною Радою України у вигляді законодавчих актів та постанов нормативного характеру, що є важливими для врегулювання соціальних відносин в сфері інформації [9].

Слід зазначити, що інформаційне законодавство будь-якої держави є важливою джерельною базою, оскільки у ній конкретизовані процедурні аспекти та чинні умови, при дотриманні яких відбувається доступ до інформаційних даних та їх поширення. Цей механізм має бути обов'язково узгоджений і на державницькому рівні. Саме держава має усіляко забезпечувати фінансування актуальних заходів, розрахованих на досягнення соціального та психологічного комфорту та пристосованості членів соціуму до життя в новому інформаційному суспільстві XXI століття, яке диктує

потребу успішного оволодіння інноваційно-інформаційними технологіями та програмно-апаратним забезпеченням.

Нагальною задачею державної значимості сьогодні є гарантування та дотримання інформаційної безпеки України в умовах російської агресії, що великою мірою залежить від розв'язання питань щодо підконтрольності та керованості, управління суспільною свідомістю, підготовки та відтворення інформаційних ресурсів і надання вільного доступу для користування ними, формування розвинутого ринку інформаційної продукції та сервісних послуг, дотримання прав особистості на безперешкодний доступ до інформаційних даних .

Чинні на даному етапі закони та інші нормативно-правові акти включають в себе величезний обсяг різних вимог і норм, що напряду чи в опосередкований спосіб здійснюють регулюючі функції із державного управління по відношенню до інформаційної роботи. Перші позиції серед них посідають основні положення Конституції України, що віддзеркалюються у більш як 200 правових документах, де прописані правові базові норми в інформаційній галузі, а також ті, які стосуються управління й можливостей застосування наявних інформаційних ресурсів [3].

Українська Бібліотечна енциклопедія подає останнє поняття як систематизованого типу документальні зібрання, а також масивів документів в різних інформаційних системах (бібліотечних, архівних, музейних тощо), закріплених в традиційній паперовій формі або носіях інформації іншого типу, спрямовані на задоволення інформаційних потреб споживачів інформаційних відомостей у певній галузі людської діяльності [6].

З числа згаданих вище документів найголовнішими є: Закон України «Про інформацію» (1992 р.), що розуміє інформаційну діяльність у сенсі множини дій, зорієнтованих на максимальне задоволення актуальних інформаційних потреб користувачів інформації: пересічних громадян, суб'єктів юридичної діяльності, держави. Цей акт:

- 1) фіксує право членів суспільства на отримання потрібної інформації;

- 2) формує правове підґрунтя інформаційної діяльності;
- 3) уточнює важливі поняття інформаційної сфери;
- 4) конкретизує види, доступ і джерела інформації;
- 5) визначає характер інформаційних правовідносини та обов'язки суб'єктів інформаційних відносин;
- 6) уточнює режим охорони інформаційних даних та дотримання інформаційного суверенітету;
- 7) розкриває сутність міжнародної інформаційної діяльності [81].

Наступний Закон «Про науково-технічну інформацію» (1993 р.) закладає правові основи щодо реалізації державної політики по відношенню до науково-технічної інформації, а також об'єктів і суб'єктів функціональних відносин у галузі науково-технічної інформації, правовласність щодо такого роду даних, взаємовідносини між виробниками і користувачами науково-технічних відомостей, зокрема, порядок надання зацікавленим категоріям споживачів інформаційних продуктів і сервісних послуг [82].

Не менш важливим є також закон «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» (2004 р.), який визначає правові аспекти щодо захисту інформаційних даних у системах автоматизованого типу, безпосередні права власника інформації у напрямі захисту деяких відомостей, та випадки законодавчого регулювання й обмеження користувачів у доступі до певної інформації [4].

Також необхідно зауважити, що пункти положення Державного комітету зв'язку та інформатизації України під назвою «Про головну організацію з питань формування системи національних електронних інформаційних ресурсів» від 22.03.2004 деталізує задачі, права та функціональні обов'язки Головної організації з питань формування системи національних електронних інформаційних ресурсів. Вказується, що мета функціонування її полягає у налагодженні та координуванні зусиль з підготовки, функціонування, обслуговування та всебічного розвитку національних електронних інформаційних ресурсів України, можливості

активного, всебічного їх застосування, злагодженого використання інноваційних технологій.

З метою запровадження єдиної системи обліку електронних інформаційних ресурсів, згідно з Положенням про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів, затвердженим КМУ від 17 березня 2004 р. № 326, Державним комітетом зв'язку та інформатизації створено Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів.

Норми Конституції України як документа найвищої юридичної сили, що стосуються державницького управління інформаційною діяльністю, суттєво розвинуті і доповнені в цілій низці законів та нормативно-правових актів України, зокрема таких, як закони України: «Про захист інформації в автоматизованих системах», від 05.07.1994 р., «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 р., «Про державну таємницю» від 21.01.1994 р., «Про національну програму інформатизації» від 13.09.1998 р., «Про обов'язковий примірник документів» від 09.04.1999 р., Постанова КМУ «Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах» від 29.03.2006 р., Розпорядження КМУ «Про затвердження заходів і реалізації Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів» від 31.12.2003 р. тощо. Наприклад, законодавчий акт «Про електронні документи та електронний документообіг» заклав організаційно-правову основу процесу налагодження електронного документообігу та застосування електронної документації в Україні.

Зробимо акцент на тому, що «Концепція формування системи національних електронних інформаційних ресурсів» окреслює головні параметри і базові напрями створення, формування, застосування та організації захисту інформаційних ресурсів національного значення. Окремо ухвалено також директивну постанову «Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів». Загалом у цій сфері прийнято чимало постанов Верховної Ради (що мають нормативний

характер), директив Кабміну та відповідних указів Президента. До їх числа можна віднести, наприклад, такі документи: укази від 31 липня 2000 р. за № 928/2000 «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет і забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» та від 24.09.2001 № 891/2001 «Про деякі заходи щодо захисту державних інформаційних ресурсів у мережах передачі даних» тощо. Загалом існує більш ніж 1100 міжвідомчих і відомчих нормативних актів [31].

2007 р. був обнародований стратегічний документ «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», значимим пунктом якого стало звернення до проблеми розробки та ухвалення Інформаційного кодексу. Пропозиція щодо розробки останнього вперше була ініційована ще на етапі 1990-х рр. Зокрема, ішлося про те, що Кодекс повинен включати розділи, присвячені проблемним аспектам:

- ведення електронної торгівлі;
- юридично-правового забезпечення охорони права власності стосовно до змістового наповнення комп'ютерних програм;
- посилення й удосконалення рівня захисту авторських прав у процесі викладання та застосування продуктів інтелектуальної діяльності в Інтернет-середовищі тощо [84].

Утім, запланований документ так і не був прийнятий і в інформаційному законодавстві нашої держави відсутній дотепер.

Наступним кроком стало прийняття закону «Про захист персональних даних». Серед основних тез, узгоджених згаданими документами, доцільно виокремити формування законодавчої системи з урахуванням вимог та чинних стандартів міжнародних правовідносин [72].

Перевірка вітчизняного інформаційного законодавства, проваджувана останніми роками, дає підстави переконатися на предмет того, що українську законодавчу та нормативно-правову базу, сформовану в інформаційній галузі, можна вважати загалом достатньою і різноплановою. Однак, якщо

формальна сторона питання не викликає суттєвих зауважень, то на практиці є потреба дотримання суб'єктами інформаційних відносин норм інформаційної діяльності [36].

Згідно з чинним законодавством інформація за існуючим режимом доступу розподіляється на відкритого типу та відомості з обмеженим доступом. Актуальний доступ до відкритих відомостей може бути забезпечений шляхом їх періодичних публікації на сторінках офіційних друкованих видань, розповсюдження у мас-медіа та періодиці, а також способом прямого надання фізичним і юридичним особам, державним інституціям на підставі їх інформаційних потреб.

Будь-яке обмеження права суб'єктів на отримання інформації відкритого типу забороняється законодавчо. Між тим, використання інформаційних відомостей з обмеженим доступом також має свої особливості. Загалом у ній виокремлюють: конфіденційну, таємну (секретну) інформацію, яка офіційно не є державною таємницею, та власне державну таємницю. Діючі законодавчі документи тільки частково окреслюють правовий режим щодо використання даного типу інформації. Стосовно до відомостей конфіденційного плану, то такий різновид інформації абсолютно майже не закріплений в організаційно-правовому відношенні щодо особи, про яку відповідними органами державної влади збираються особові дані. Існує також нечіткість щодо однозначного сприйняття окремих положень законів.

Проблемним моментом також залишається законодавча невирішеність важливих термінів, формуючим базисом яких виступають існуючі інформаційні ресурси, як от: інформаційний суверенітет держави, національний інформаційний простір країни. Нагальним завданням сьогодні є також конкретизація головних принципів міжнародного співробітництва в інформаційній сфері, правового режиму доступу та допуску до інформації. Визначення даних термінів є тим більш важливим з погляду на те, що вони обумовлюють дії суб'єктів інформаційної діяльності у процесі створення,

розповсюдження, застосування й захисту інформаційних ресурсів в ході міжнародного обміну інформацією [9].

Також варто зауважити, що недосконалим є правовий механізм надання інформаційних ресурсів держави задля використання їх з комерційною метою. В Україні бракує розроблених правових норм, що обумовлюють порядок доступу до інформаційних ресурсів, які є власністю держави; прописують процедуру передачі й застосування інформаційних даних про роботу інститутів державної влади, установ, підприємств, різного роду організацій в інформаційному середовищі, зокрема, у відкритих соціальних мережах, і забезпечують дотримання вимог інформаційної безпеки.

Беручи до уваги ту умову, що гарантованість інформаційної безпеки, згідно з конституційними положеннями, вважається головною функцією держави, а базовий елемент інформаційної безпеки – це безпека інформаційної галузі зі створення та використання інформаційних ресурсів, мало б сенс законодавчо окреслити напрям роботи усіх державних інституцій, задіяних у процесі державного регулювання та управління інформаційною галуззю [9].

Проблеми формування й функціонування національних інформаційних ресурсів в ідеалі повинні бути виокремлені в цілий комплекс питань, що потребують пильної уваги законодавців, у першу чергу, включаючи такі найважливіші його компоненти, як:

- надання умов для розвитку й захисту усіх форм власності на існуючі інформаційні ресурси й продукти (включаючи й права інтелектуальної власності);

- правове регулювання у напрямі створення реальних умов для інформаційного забезпечення потреб громадян держави, інститутів державної влади та органів місцевого самоврядування, установ, підприємств і організацій усіх форм власності.

Має бути закладена належна правова основа задля оптимальної й ефективної підтримки розвитку сучасного ринку інформаційних ресурсів, продуктів і послуг, ряд інших актуальних напрямків.

В існуючому законопроекті «Концепція інформаційної безпеки України» законотворці недостатньо висвітлили джерела загроз інформаційній безпеці. Такий стан речей призводить до того, що враховуються не всі фактори, які впливають на безпеку інформаційної сфери, і як результат – недостатній її захист. В цьому аспекті своєчасними і діючими нормативно-правовими документами стали прийняті 2001 р. укази Президента «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України» та «Про рішення щодо вдосконалення державної інформаційної політики і забезпечення інформаційної безпеки України» [32].

Важливим чинником гарантування й дотримання інформаційної безпеки є скоординованість функціонування інститутів державної влади, приватного сектору, громадських організацій і окремих громадян. Вагомим кроком до вирішення цього питання став Указ Президента під назвою «Про Міжвідомчу комісію по питанням інформаційної політики і інформаційної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України» від 22 січня 2002 р. № 63/2002, відповідно до якого була створена спеціальна Міжвідомча комісія, очолювана Секретарем Ради національної безпеки і оборони України [47].

Провідне значення у процесі удосконалення діючого в державі законодавства повинен мати добре продуманий комплекс різнопланових заходів, спрямованих на вдосконалення правових норм з урахуванням досвіду кращих європейських норм та існуючих стандартів в інформаційній сфері, зокрема, стосовно до створення, надання доступу й застосування інформаційних відомостей в державному секторі.

Усі найбільш розвинені світові держави розробили власну політику і стратегічну лінію стосовно до використання інформаційних ресурсів в умовах інформаційного соціуму. Так, скажімо, політичні засади

адміністративного устрою США у галузі інформатизації були конкретизовані в директиві: «Національна інформаційна інфраструктура: план дій» (1993 р.). Далі Комісія ЄС 1994 р. прийняла за основу спеціальну перехідну програму на шляху до інформаційного суспільства «Європейський шлях в інформаційне співтовариство». Зауважимо, що на етапі 1990-х рр. подібні програмні документи розробили й прийняли у цілій низці розвинених країн світу. Актуальним стало їх ухвалення і в державах пострадянського простору, та в Україні, зокрема [100].

Формування інформаційного суспільства сьогодні неможливе без забезпечення електронного документування. З цього приводу важливим документом став закон України та «Про електронні довірчі послуги» (2020 р.) [79], що посприяв законодавчому врегулюванню правових відносин у сферах, важливих для безперешкодного надання електронних довірчих послуг.

У напрямі забезпечення процесів електронного документування та документообігу вагомою подією стало прийняття також інших нормативно-правових документів, серед яких слід назвати різнопланові постанови Кабміну та президентські укази. Скажімо, лише постановою «Деякі питання документування управлінської діяльності» було затверджено доволі важливу документацію [30], серед якої доцільно згадати «Типову інструкцію з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну».

Оцінюючи стан існуючої в Україні законодавчої та нормативно-правової бази, варто вказати також на деякі недоліки. Так, національному інформаційному законодавству суттєво бракує прийняття інформаційного Кодексу. Такий документ має покращити дотримання конституційних норм щодо організації інформаційних відносин, зокрема стосовно до забезпечення інформаційної безпеки суб'єктів на рівні як окремих осіб, тобто пересічних громадян, так і громадянського суспільства, нації, держави загалом, а також

усунути деяку плутанину, багатозначність у розумінні ряду термінологічних понять [72]. У тому числі, він допоможе:

- урахувати ратифіковані Україною угоди, конвенції з міжнародного права;
- зробити офіційними наявні тенденції та накопичений досвід у галузі інформаційних відносин;
- прийняти як орієнтир моральні й етичні норми, зафіксовані в базових документах міжнародних організацій та інших, міждержавного характеру, нормативних матеріалах.

Частково цьому сприяє прийнятий 2023 р. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення укладення угоди між Україною та Європейським Союзом про взаємне визнання кваліфікованих електронних довірчих послуг та імплементації законодавства Європейського Союзу у сфері електронної ідентифікації».

Отже, стан існуючої законодавчої та нормативно-правової бази свідчить про її сформованість у цілому.

1.3. Впровадження електронного урядування як основи інформаційно-аналітичного забезпечення владних інститутів України

На сучасному етапі розвитку України організація належного інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної влади не можлива без застосування інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема системи електронного урядування.

Електронне урядування (е-урядування) є складовою глобальних змін в управлінні державою, що включають впровадження інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Цей підхід дозволяє спростити доступ громадян до державних послуг, зробити роботу владних органів прозорішою, підвищити ефективність і підзвітність державного управління.

Під електронним урядуванням мається на увазі певна форма організації процесу управління державою, що дає можливість підвищити результативність, якість, відкритість у функціонуванні органів державної влади та місцевого самоврядування із застосуванням широкого спектру інформаційно-телекомунікаційних технологій з метою створення держави принципово нового типу, спрямованої на максимальне задоволення інформаційних потреб її населення [85].

У цілому урядування має на меті здійснення управлінського процесу, який складається з низки наступних процедур:

- проведення оцінки ситуації, що склалася, та передбачення гіпотетичних наслідків (включає збирання, аналіз, синтез потрібних інформаційних даних);
- вироблення та оформлення відповідного рішення;
- інформування про прийняте рішення як рядових виконавців, так і замовників, інших зацікавлених сторін – учасників управлінської діяльності;
- належна організація та сприяння практичній реалізації прийнятого рішення;
- допомога у корегуванні, зокрема, за необхідності, скасуванні прийнятого рішення з оперативним повідомленням про зміни усіх задіяних осіб;
- згортання і завершення дії чинного рішення через ліквідацію ситуації, яка спричинила потребу його прийняття [109].

Базовою задачею системи електронного урядування в Україні є створення інформаційно-аналітичного підґрунтя для забезпечення ефективної взаємодії між державними органами та громадянами, а також надання зручних інструментів для управління інформаційними ресурсами держави. Це передбачає запровадження єдиних електронних реєстрів, відкритих баз даних та автоматизованих систем обміну інформацією між відомствами.

Загалом система електронного урядування базується на таких основних принципах:

1) Відкритість і прозорість (електронне урядування дозволяє громадянам отримувати доступ до важливої інформації про діяльність органів влади, сприяючи підвищенню довіри до державних установ та забезпечуючи підзвітність посадовців перед суспільством).

2) Орієнтація на громадян. (громадяни стають центральною фігурою в системі електронного урядування, усі рішення приймаються з урахуванням їх потреб, а послуги надаються в зручній та доступній формі).

3) Ефективність (ІКТ сприяють підвищенню продуктивності та зменшенню фінансових витрат на державні послуги, що дозволяє оперативно обробляти значні обсяги інформації та знижувати бюрократичне навантаження на держслужбовців).

4) Інтеграція (електронне урядування передбачає інтеграцію різних баз даних і систем, що дозволяє ефективно координувати роботу органів влади та забезпечувати єдиний інформаційний простір для всіх відомств).

5) Безпека (захист даних є одним з найважливіших завдань, адже впровадження ІКТ у державні процеси значно підвищує ризики кібератак та витоку даних, тому необхідно забезпечувати високий рівень кібербезпеки та захисту особистих даних громадян) [51].

Впровадження електронного урядування в Україні перебуває на етапі активного розвитку. Сьогодні в Україні вже реалізовано низку проєктів з питань електронного урядування, які охоплюють надання електронних адміністративних послуг, розвиток державних реєстрів та електронного документообігу, автоматизацію процесів управління інформацією. Однією з найбільш успішних ініціатив стало створення електронного кабінету громадянина, в якому кожен може отримати доступ до особистої інформації, замовити певні адміністративні послуги, а також взаємодіяти з державними установами онлайн. Інші важливі проєкти включають впровадження

електронних паспортів, системи цифрового підпису, а також автоматизованої системи обліку субсидій та соціальної допомоги.

Система електронного урядування є інструментом, що дозволяє налагодити внутрішнє співробітництво органів виконавчої влади, з громадським населенням, суб'єктами юридичної діяльності завдяки застосуванню новітніх інформаційних технологій. Такого роду інформаційна взаємодія передбачає допомогу у наданні інформаційно-адміністративних послуг. Результативність державного управління забезпечується завдяки реалізації інноваційних змін та реформ у галузі інформаційної підтримки владних структур держави, що включає:

- налаштування усталених інформаційних комунікацій між суб'єктами державної управлінської діяльності, формування централізованих баз даних та підставі застосування технологій розподіленого типу оброблення даних з метою належної організації електронного документообігу в усіх без винятку державних установах та інституціях;

- надання державними органами широкого асортименту інформаційних послуг шляхом використання електронних засобів різноманітним категоріям громадян України у максимально зручній формі, позбавленій часо-просторових перепон;

- допомогу у розвитку електронного ринку інформаційної продукції задля виконання державних замовлень, запровадження тендерів, підвищення якості управління виробничим процесом та реалізації послуг для підняття конкурентоспроможності українських виробників на рівні світового інформаційного ринку;

- сприяння подальшому розвитку електронної демократії як форми гарантування прозорості в інформаційних взаємовідносинах між державою і пересічними громадянами тощо;

- забезпечення відкритості форм державного управління для їх плідного суспільного обговорення та провадження контролю;

– поліпшення якості життя населення країни через удосконалення механізму надання спектру соціальних послуг, зокрема, у сфері охорони здоров'я, дотримання гарантій юридично-правничої, екологічної та особистісної безпеки тощо;

– введення інформаційної системи електронного голосування як способу гарантування прозорості даного процесу, встановлення зворотного зв'язку виборців з представниками депутатського корпусу та контролю за їх роботою громадськістю [15].

У сфері державних закупівель значного успіху вдалося досягти завдяки системі Prozorro, яка забезпечує прозорість та чесність процесу публічних закупівель. Ця платформа дозволяє відслідковувати всі етапи тендерів, що суттєво знижує ризики корупції. Український уряд також вельми результативно співпрацює над створенням цифрової інфраструктури для сільських та віддалених регіонів, де інтернет-покриття та доступ до цифрових послуг поки що є обмеженими.

Як зазначає О. Кондратенко, одним із ключових завдань електронного урядування є інформаційно-аналітичне забезпечення державних органів, яке дає змогу швидко і точно обробляти значні обсяги інформації для підтримки процесу прийняття рішень [49]. Завдяки автоматизованим інформаційно-аналітичним системам, державні органи мають змогу відстежувати тенденції розвитку суспільства, провадити аналіз великих масивів даних, що додатково дозволяє підвищити якість роботи управлінців.

Для цього створюються спеціалізовані платформи, які об'єднують дані з різних відомств та забезпечують їх оперативний аналіз. Наприклад, у системі охорони здоров'я використовуються бази даних пацієнтів, що допомагають контролювати епідеміологічну ситуацію та координувати надання медичних послуг. В освіті електронні реєстри учнів і студентів дозволяють полегшити облік та відстежувати ефективність освітнього процесу на різних рівнях [51].

Не дивлячись на значний прогрес у сфері інформаційного забезпечення процесу впровадження електронного урядування, в Україні він стикається з низкою труднощів, як от:

1) недостатність фінансування (відсутність достатнього фінансування гальмує процес оновлення технічної бази та розробки нових інформаційних систем);

2) відсутність кваліфікованих кадрів (нестача спеціалістів, які володіють сучасними інформаційними технологіями, є серйозною проблемою);

3) загрози у напрямі кібербезпеки (збільшення обсягів цифрових даних та розвиток електронних послуг підвищує ризик кібератак, тому зростання кібератак створює загрозу для інформаційної безпеки державних систем);

4) опір змінам (частина державних службовців неохоче сприймає нові технології, що уповільнює процес їх впровадження);

5) сумісність різних систем (інтеграція різних інформаційних систем, що застосовуються органами влади, є складним завданням);

6) недооцінка ролі інформаційного забезпечення управлінської діяльності [107].

Інші дослідники до ряду проблем відносять також недостатню розвиненість цифрової інфраструктури, оскільки у деяких регіонах, особливо віддалених та сільських, доступ до Інтернету залишається обмеженим, що ускладнює впровадження електронних послуг.

Низький рівень цифрової грамотності також суттєво гальмує означений процес (деякі громадяни та державні службовці недостатньо обізнані з ІКТ, що суттєво знижує можливості та ефективність використання цифрових сервісів) [49].

Для подолання цих проблем необхідно:

– розвивати цифрову інфраструктуру;

- розробляти навчальні програми з підвищення цифрової грамотності серед населення;

- активно співпрацювати з міжнародними організаціями для отримання передових технологій та обміну досвідом.

Система електронного урядування надає значні переваги як громадянам, так і бізнесу. Для громадян це, насамперед, доступність послуг, зручність їх отримання та скорочення часу на бюрократичні процедури. Бізнес отримує спрощений доступ до державних реєстрів та баз даних, що полегшує ведення господарської діяльності, а також сприяє дотриманню вимог законодавства.

Впровадження електронного урядування також створює можливості для розвитку електронної демократії, де громадяни можуть брати активнішу участь у прийнятті рішень через онлайн-голосування, петиції, участь у громадських обговореннях. Такі можливості дозволяють громадянам безпосередньо впливати на процеси державного управління та сприяють формуванню демократичного суспільства.

Подальші перспективи розвитку електронного урядування в Україні передбачають урахування низки моментів. На думку експертів, Україна має великий потенціал для розвитку електронного урядування. Зокрема, перспективними напрямками є:

- використання штучного інтелекту (ШІ) для аналізу великих обсягів даних та прогнозування соціально-економічних процесів;

- розширення використання блокчейну для забезпечення надійності та прозорості у веденні державних реєстрів та захисту персональних даних;

- розвиток мобільних додатків для доступу до державних послуг, що підвищить зручність користування електронними сервісами для населення;

- удосконалення систем кібербезпеки для захисту особистих даних громадян та конфіденційної інформації державних установ.

Отже, впровадження системи електронного урядування сьогодні є обов'язковою умовою для налагодження якісного інформаційного забезпечення владних інститутів держави.

Висновки до розділу 1

Внаслідок проведеного дослідження у межах першого розділу нами було зроблено наступні висновки.

1. Обрана тема добре розроблена в українській історіографії. Нею переймалися як дослідники у галузі державного управління, так і у сфері соціальних комунікацій. Значний внесок у напрямку вивчення різних аспектів інформаційного забезпечення органів державної влади належить співробітникам СІАЗ НБУВ.

2. Визначено стан сформованості законодавчої та нормативно-правової бази. Встановлено, що вона є достатньою та спирається на діюче законодавство в інформаційній сфері. Проте на сьогодні доволі гостро стоїть питання щодо правового закріплення низки аспектів інформаційної діяльності, які залишаються поки законодавчо не оформленими, а також невизначеності деяких термінів в інформаційній галузі. Покращенню даної ситуації сприятиме державна правова підтримка у напрямі розвитку національних інформаційних ресурсів.

3. Повноцінна робота органів державної влади на даний момент передбачає відпрацювання налагодженого механізму їх ефективного інформаційного забезпечення. Система електронного урядування в Україні має потенціал суттєво підвищити ефективність державного управління, зробити його прозорішим та доступнішим для громадян. Незважаючи на виклики, перспективи розвитку цієї системи є оптимістичними, і подальші інвестиції в цифрову інфраструктуру можуть значно підвищити якість надаваних державних послуг.

РОЗДІЛ 2.

СПЕЦИФІКА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

2.1. Інформація як цінний ресурс управлінської діяльності

У сучасному світі, що характеризується стрімкими змінами в технологіях та бізнес-практиках, інформація відіграє критичну роль у всіх аспектах управлінської діяльності. Вона стає основою для прийняття рішень, формування стратегій і забезпечення конкурентоспроможності організації. У контексті нашого дослідження постає потреба з'ясувати поняття та сутність інформації, її основні ознаки та функції, різновиди, а також роль в управлінському процесі. Особливої уваги також заслуговують проблемні аспекти, що виникають при використанні інформації в управлінні.

На сьогодні поняття «інформація» вважається чи не одним з найбільш використовуваних у науці дефініцій, яка нараховує близько 400 трактувань [103]. Не дивлячись на те, що це загальнонаукове поняття, термін характеризується відмінністю змістового наповнення відповідно до специфіки різних галузей. Загалом інформація може бути визначена як множина оброблених даних, які мають значення для конкретного користувача.

З точки зору наукового визначення інформація є відомостями, вираженими як повідомлення, орієнтовані для застосування в ході людської життєдіяльності, а також на рівні соціуму й держави; зафіксовані у деякому матеріальному вигляді або ідеалізованій формі, відбиваючи події навколишньої реальності як відображення їх усвідомлення особистістю; певні значення оточуючої дійсності, здобуті суб'єктами інформаційної діяльності під час їх участі у процесі соціальних правових відносин, що можуть вплинути на зміну їх сутності; будь-які інформаційні дані, одержані за допомогою конкретних каналів, пристосовані задля постійного збереження, передання та автоматизованого оброблення [74].

За своєю природою вона може бути як кількісною, так і якісною. Інформація є найбільш значущою тоді, коли вона актуальна, точна та своєчасна. Ці характеристики роблять інформацію незамінною в процесах прийняття рішень. Згідно з О. Гудзенком, інформація повинна не лише відображати факти, але й бути корисною для управлінців у їхній діяльності [23].

Кілька ознак роблять інформацію цінною. Актуальність є, напевно, найважливішою характеристикою. Це означає, що інформація повинна відповідати потребам користувача на момент прийняття рішення.

Точність інформації також має критичне значення, адже будь-які помилки можуть призвести до невірних рішень і, відповідно, до негативних наслідків для організації.

Повнота інформаційних відомостей є ще однією важливою ознакою: щоб інформація була корисною, вона повинна містити всі необхідні деталі.

Доступність – ще один важливий аспект. Інформація повинна бути легкодоступною для тих, хто в ній зацікавлений, і в максимально зручній для використання формі.

Зрозумілість інформації — також важлива її характеристика, якою не слід ігнорувати. Якщо інформація представлена в складній для розуміння формі, її ефективність значно знижується [91].

Деякі дослідники пропонують розглядати інформацію в контексті притаманних їй ознак, виділяючи серед них наступні:

- нематеріальний характер (ціннісний сенс інформації криється в її сутності);
- суб'єктивність (завжди виступає результатом розумової, інтелектуальної діяльності);
- застосування як об'єкта правових відносин;
- чіткий кількісний критерій визначеності;
- багаторазовість застосування;

- перебування у суб'єкта інформаційної діяльності, який передає відомості;
- можливості відтворення, тиражування, збереження і концентрації даних [27].

У свою чергу вчений Б. Кормич пропонує до загальних властивостей інформації відносити такі характеристики, як: системний характер; селективність (вибірковість); матеріальну або субстанціональну несамотійність приміщених відомостей; невичерпність як ресурсу; здатність до поширення; можливість змін та трансформації [53].

В ході управлінського процесу доводиться урахувувати і функціональні особливості інформації. Функції інформації в управлінні загалом можливо охарактеризувати як підтримку прийняття рішень, комунікацію та контроль.

По-перше, інформація слугує основою, тобто, підґрунтям для прийняття найкращих варіантів керівних рішень. Управлінці спираються на факти, аналітичні дані та прогнози для вироблення та формулювання стратегій. Вона допомагає зрозуміти, які фактори впливають на успіх організації, і визначити можливості для підвищення ефективності функціонування підприємства.

По-друге, інформація є важливим засобом комунікації між різними учасниками управлінського процесу, та забезпечує ефективний обмін даними, що дозволяє усім членам команди бути в курсі справ. Це особливо важливо у великих організаціях, де без чіткої комунікації можуть виникати плутанина і непорозуміння.

По-третє, інформація відіграє ключову роль у контролі діяльності організації. Керівники можуть використовувати інформацію для моніторингу результатів, виявлення відхилень від запланованих показників і визначення необхідності коригувальних дій [8]. Це дає можливість достатньо оперативно й своєчасно реагувати на усі наявні проблеми і підтримувати продуктивність на високому рівні.

Управлінська інформація має неабияке значення під час управлінської діяльності. Вона є елементом соціальної інформації, яка виокремлена з її загального масиву з урахуванням низки необхідних показників для забезпечення процесу управління.

Згадана інформація може бути класифікована за кількома критеріями. У цілому вчені розподіляють інформацію на внутрішню та зовнішню. Внутрішня інформація генерується всередині організації і включає фінансові звіти, результати виконання проектів, дані про продуктивність співробітників. Зовнішня інформація, навпаки, надходить з зовнішніх джерел – ринкові дослідження, дані про конкурентів, зміни в економічному середовищі.

Актуальним є також поділ інформації на стратегічну та тактичну. Стратегічна інформація охоплює довгострокові цілі організації, тоді як тактична інформація пов'язана з короткостроковими завданнями і операціями, необхідними для досягнення окреслених цілей, що дозволяє управлінським кадрам мати конкретне уявлення про те, як виконуються їхні плани на різних рівнях.

Інформацію іще класифікують на формальну та неформальну. Формальна інформація репрезентована у структурованому вигляді, скажімо, у звітах, протоколах нарад, фінансових документах. Неформальна інформація може передаватися усно або через неформальні канали комунікації, такі як особисті бесіди, електронна пошта чи соціальні мережі [112].

Згідно з Законом «Про інформацію», виокремлюють наступні види інформації:

- про фізичну особу або так звані «персональні дані» (сукупність інформаційних даних, за допомогою яких можливо ідентифікувати певну особу);

- відомості довідково-енциклопедичного характеру (систематизованого характеру, задокументовані, оприлюднені за допомогою певних засобів дані, які стосуються держави, соціуму та зовнішнього середовища);

– про стан навколишнього довкілля та його складових (інформація екологічного спрямування, зокрема про ситуацію з питань здоров'я населення, про стан будівель наявних культурних об'єктів та їх можливий вплив на сферу довкілля);

– про товар чи послугу (кількісно-якісні показники товарів та пропонуванних послуг);

– науково-технічного характеру (певні відомості, що стосуються вітчизняних і зарубіжних наукових здобутків, техніко-виробничих досягнень, отриманих у ході реалізації науково-дослідницької, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної роботи, зафіксовані на матеріальних носіях чи в електронній формі);

– податкові дані (цілісність відомостей, підготовлених або отриманих учасників інформаційних відносин під час проведення поточної роботи, потрібні задля виконання завдань відповідними контролюючими інстанціями згідно з Податковим кодексом України;

– правового призначення (відомості правового змісту, про систему права, правові джерела, порядок організації правовідносин, ліквідацію можливих правопорушень та ін.);

– офіційна статистична (зафіксована у документній формі інформація, що відображає кількісні параметри масових явищ, які мають місце в економічній, соціально-культурній та решті галузей життя громадського суспільства держави;

– соціологічна (задокументовані дані про відношення до певних суб'єктів, процесів, фактів реальної дійсності тощо; інші різновиди [81].

Відповідно до форми закріплення також виокремлюють відомості, що зафіксовані на певних матеріальних носіях (скажімо, паперових, різних флеш-накопичувачах), а також дані, відбиті в електронній формі (в якості електронного документа, у вигляді файлу та ін.) [103].

Потрібно наголосити на величезній ролі усіх видів інформаційних відомостей в управлінському процесі, у ході чого приходиться застосовувати дані в залежності від таких етапів, як:

- 1) планування;
- 2) організація;
- 3) реалізація;
- 4) контроль.

На етапі планування інформація є основою для визначення цілей, оцінки ресурсів і аналізу можливостей. Управлінці аналізують ринкові умови, стан діяльності конкурентів та внутрішні спроможності, щоб прийняти обґрунтовані рішення щодо перспектив подальшого розвитку підприємства.

Подалі, на стадії організації, інформація допомагає в розподілі обов'язків і ресурсів. Вона дає змогу створити структуру, в якій будь-який працівник усвідомлює свої завдання і роль у команді. Це забезпечує ефективність виконання завдань та зменшує ризики щодо припущення помилок.

Під час реалізації планів інформація є важливим інструментом для моніторингу ходу виконання завдань. Управлінці можуть використовувати дані для оцінки прогресу та виявлення потенційних проблем. Якщо з'являються відхилення від плану, інформація дозволяє швидко реагувати і вносити корективи.

На етапі контролю інформація використовується для оцінки результатів діяльності. Управлінці можуть порівнювати фактичні результати з запланованими показниками, виявляти відхилення та приймати рішення про подальші дії. Останнє забезпечує гнучкість і можливість адаптації до змін у зовнішньому середовищі [46].

Попри окреслених нами суттєвих переваг, використання інформації в управлінні супроводжується низкою проблемних аспектів. Звернемось до більш детального їх розгляду

Одним із найбільших викликів є інформаційне перевантаження. Сьогодні, коли дані доступні у великих обсягах, керівники стикаються з труднощами у виборі релевантної інформації, що інколи призводить до затримок у прийнятті рішень і зниження продуктивності.

По-друге, недостатня якість або точність інформації здатні призвести до прийняття хибних рішень. Неправильні дані завдають шкоди не лише фінансам організації, а й її репутації. Тому критично важливо забезпечити надійність і достовірність інформації перед її використанням.

Безпека інформації також виступає важливим аспектом. З ростом кіберзагроз і ризиків втрати даних, організації повинні забезпечувати належний захист своєї інформації. Це включає не лише технологічні рішення, але й навчання співробітників безпечним методам роботи з даними [59].

Ще одним доволі важливим викликом є відсутність інтеграції інформаційних систем. Часто-густо в організаціях різні підрозділи використовують окремі системи для обробки інформації, що в кінцевому результаті ускладнює процес обміну даними та здатне призвести до їх дублювання, що суттєво знижує загальну ефективність управлінських процесів.

2.2. Сутність інформаційного забезпечення владних структур

Сучасне державне управління неможливо уявити без системного використання інформації. В умовах глобалізації та швидкого розвитку технологій інформація стала одним з основних ресурсів, що визначають ефективність роботи державних органів. Інформаційне забезпечення владних структур охоплює процеси збирання, оброблення, аналізу та розповсюдження інформації, необхідної для ухвалення рішень, здійснення контролю та забезпечення комунікації з громадськістю. У даному підрозділі ми детально розглянемо поняття інформаційного забезпечення, його значення у державному управлінні, існуючі виклики та перспективи.

Слід зазначити, що вітчизняними вченими пропонуються різні варіанти визначення терміна «інформаційне забезпечення». Найбільш прийнятним, на наш погляд, є його трактування С. Кулицьким, який пояснює даний термін з позиції професійної затребуваності, а також з точки зору інформаційної діяльності загалом. Автор наголошує на взаємозв'язку та залежності інформаційного забезпечення від конкретних запитів та потреб управлінських кадрів. Підґрунтям для розуміння характеру інформаційних потреб суб'єктів інформаційної діяльності, у першу чергу, управлінського процесу, він вважає розподілення робочих обов'язків та виникнення й впровадження новітніх технологій збору, передачі, розповсюдження, оброблення та збереження даних [57].

Під поняттям інформаційного забезпечення владних структур ми розуміємо комплекс заходів, що забезпечують потреби державних органів в інформації для виконання їхніх функцій. Воно включає:

1) Збір інформації: (систематичний процес отримання даних з різних джерел, що може включати статистичні дані, аналітичні звіти, результати опитувань та інші ресурси).

2) Обробку та аналіз даних (зібрана інформація підлягає обробленню, що передбачає систематизацію, аналіз і візуалізацію даних, що дозволяє зрозуміти тенденції, закономірності та можливі ризики).

3) Зберігання інформації (ефективне зберігання даних є необхідним для їх подальшого використання, що потребує організації архівів, баз даних та інших систем зберігання).

4) Передачу інформації (має на увазі комунікацію між різними рівнями управління, а також з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами, що важливо для забезпечення прозорості та підзвітності).

Згідно з точкою зору Л. Галаган, якість інформаційного забезпечення є визначальним фактором для ефективності державного управління, адже лише надійні дані можуть забезпечити адекватні та своєчасні рішення [14].

У державному управлінні інформаційне забезпечення відіграє важливу роль, оскільки:

- служить основою для прийняття управлінських рішень;
- сприяє налагодженню зворотного зв'язку;
- забезпечує контроль та моніторинг стану виконання робіт;
- допомагає прорахувати можливі ризики.

Розглянемо вказані аспекти детальніше. Збір і аналіз актуальної інформації дозволяє органам влади виявляти проблеми, прогнозувати наслідки своїх рішень та розробляти ефективні стратегії. Наприклад, у кризових ситуаціях, таких як природні катастрофи або епідемії, своєчасна інформація може врятувати життя і зберегти ресурси.

Сучасні державні органи повинні взаємодіяти з громадянами, враховуючи їхню думку та потреби. Інформаційне забезпечення забезпечує зворотний зв'язок, що допомагає урядам бути більш чутливими до соціальних запитів. Це сприяє підвищенню довіри до державних інститутів і зміцненню демократії.

Завдяки якісному інформаційному забезпеченню органи влади можуть ефективно контролювати виконання програм і проектів. Моніторинг ходу реалізації заходів дозволяє виявляти проблеми на ранніх стадіях і вживати коригуючих дій. Належний контроль за виконанням державних програм є важливим чинником для досягнення цілей соціально-економічного розвитку [14].

Сучасний світ характеризується швидкими змінами та ризиками, які можуть загрожувати національній безпеці та стабільності. Інформаційне забезпечення дозволяє органам влади аналізувати ризики і загрози, що виникають у різних сферах, та своєчасно реагувати на потенційні кризи та вжити необхідних заходів для їх подолання.

Враховуючи усі потенційні можливості й переваги інформаційного забезпечення органів влади, слід окремо зупинитися на існуючих викликах, актуальних для керівних структур держави.

Один з головних викликів, з яким стикаються органи влади, – це питання якості інформації. Часто дані, отримані з різних джерел, можуть бути неперевіреними або неповними. Невірна інформація здатна призвести до хибних рішень та негативних наслідків. Тому на сучасному етапі розвитку суспільства важливо створити системи контролю за якістю даних, які надходять до органів влади.

Основним елементом інформаційного забезпечення є інформаційні системи, які створюються для аналізу, збору, обробки, зберігання, оновлення та розповсюдження інформації у державних органах. Ці системи можуть бути використані для автоматизації робочих процесів, надання ефективного суспільного контролю, а також гарантування якості надання різних адміністративних та інших послуг. Проблема інтегрованості інформаційних систем також залишається нагальною. Державні органи часто використовують численні інформаційні системи, що може ускладнювати обмін даними. З того приводу необхідно забезпечити належну інтеграцію інформаційних систем для максимальної оптимізації процесів управління. На думку дослідника М. Дорошенка, відсутність єдиної інформаційної інфраструктури загрожує втратою часу та ресурсів, а також суттєво ускладнює сам процес ухвалення ефективних управлінських рішень [33].

Зі зростанням кіберзагроз питання інформаційної безпеки стає все більш значущим. Зважаючи на те, органи влади повинні вжити дієвих заходів задля захисту своїх інформаційних систем від несанкціонованого доступу та гіпотетичних атак. Вчений Т. Коваленко підкреслює, що інвестування в технології безпеки є необхідним кроком у захисті державних даних та підтримці довіри громадян [44].

Сучасні інформаційні технології відіграють вирішальну роль у вдосконаленні інформаційного забезпечення державного управління. Використання систем управління даними, аналітичних платформ та електронних сервісів дозволяє органам влади набагато швидше та оперативніше обробляти інформацію, зменшувати ймовірність помилок і

підвищувати ефективність ухвалення рішень. Скажімо, системи електронного урядування забезпечують швидкий доступ громадян до державних послуг та інформації про діяльність держави. Це не лише спрощує процедури, але й підвищує прозорість та підзвітність органів влади [15].

Досвід різних країн свідчить про те, що ефективне інформаційне забезпечення може значно покращити роботу органів влади. У Скандинавських країнах, наприклад, активно впроваджують аналітичні системи, які дозволяють урядам мобільно реагувати на усі зміни в суспільстві. Це досягається завдяки інтеграції даних з різних джерел, що підвищує якість інформації та сприяє ухваленню зважених рішень.

В Україні також реалізується кілька ініціатив, спрямованих на покращення інформаційного забезпечення державних органів. Однією з таких ініціатив є створення відкритих даних, які дозволяють громадянам отримувати доступ до інформації про діяльність держави, що виступає ефективним заходом підвищення рівня довіри та підзвітності державних органів.

2.3. Особливості функціонування центрів інформаційного обслуговування державних гілок влади

Інформація є одним з найважливіших ресурсів для державних органів влади, адже саме вона забезпечує ухвалення зважених рішень, ефективну комунікацію з громадськістю та контроль за виконанням державних програм.

Перехід нашої держави до ринкової економіки і реформування державного управління викликали необхідність створення інформаційно-аналітичних служб, які б відповідали новим вимогам і викликам. Цей процес розпочався після розпаду СРСР та здобуття Україною державної незалежності. Обрання вектору розвитку та проведення ринкових реформ на етапі 1990-х рр. супроводжувалися значними соціально-економічними змінами, які вимагали нових підходів у державному управлінні.

Однією з основних передумов виникнення інформаційно-аналітичних служб стало усвідомлення того, що якість управлінських рішень значно залежить від інформаційного забезпечення. У зв'язку з цим державні органи почали шукати способи оптимізації збору, обробки та аналізу інформації.

З точки зору дослідника В. Мельника, перші інформаційно-аналітичні служби України постали відповідно до потреби в оперативному реагуванні на економічні та суспільні зміни. Вони виступили важливими інструментами моніторингу економічної ситуації, наявних соціальних проблем і можливих політичних ризиків [65].

Значущим фактором становлення інформаційно-аналітичних служб стало також зростання ролі інформаційних технологій, які відкрили нові можливості для збору та обробки даних. Використання комп'ютерних систем дозволило державним органам швидше обробляти інформацію та приймати зважені рішення на її основі.

Сьогодні у нашій державі діє понад 70 аналітичних служб. До пропонованих ними базових інформаційних послуг можна віднести: проведення різних соціологічних досліджень, систематичний моніторинг ЗМІ, створення довідкових матеріалів, підготовка прогнозно-аналітичних документів та ін. Проте варто вказати на те, що робота цих інформаційно-аналітичних служб залишається належно не скоординованою, оскільки майже неможливо дізнатися тематичний діапазон створюваної ними вторинної інформації, а також дані про її кінцевого адресата [116]. Причиною такого стану є той факт, що створювана інформаційними підрозділами аналітична продукція не належить до числа загальнодоступної [95].

Деякі вчені розробили варіанти типологізації різновидів суб'єктів аналітичної роботи у сфері інформаційних відносин [62]. Так, з урахуванням статусу учасників, зайнятих в аналітичній діяльності, можна виділити:

- 1) профільні служби інформаційно-аналітичного забезпечення у структурі органів влади;
- 2) інформаційно-аналітичні відділи у складі національних бібліотек;

- 3) автономні (відокремлені) професійного спрямування аналітичні служби (науково-дослідні інститути та аналітичні центри);
- 4) аналітичні центри, що належать громадським осередкам і організаціям.

Інші автори пропонують розподіл аналітичних центрів на: неурядові (набрані з числа високопрофесійних експертів, що мають перспективні договори з урядовими підрозділами); внутрішньоурядові (аналізують довгострокові проблеми), незалежні дослідницькі осередки у складі академічних університетів; комерційні консалтингові фірми, функціонування яких передбачає отримання матеріального прибутку; неприбуткового типу інформаційно-аналітичні організації, робота яких зосереджена на громадянській спільноті [61].

З урахуванням досвіду функціонування інформаційних служб України, деякі дослідники виокремлюють серед них: знані осередки зі значною історією діяльності, наявністю постійного фінансування, чималого штату, систематичною згадкою у ЗМІ, широким тематичним колом аспектів, що вивчаються; аналітичні осередки, що є синтезованою формою аналітичних центрів і громадських організацій; профільні центри, робота яких зорієнтована на розкритті конкретної проблеми [116].

Серед найбільш масштабних центрів, що провадять інформаційне обслуговування гілок влади на державному, урядовому, законодавчому, регіональному, місцевому рівнях, варто виокремити аналітичні підрозділи Секретаріату Президента, Кабміну, Верховної Ради України.

Скажімо, у структурі Кабміну діють такі інформаційно-аналітичні служби: Відділ проведення аналізу та прогнозування соціально-економічного розвитку Служби Прем'єр-міністра (сектори аналізу та прогнозу діяльності, підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів); Управління з питань державних місцевих адміністрацій та органів самоврядування (підрозділ з проблем підготовки нормативної документації та інформаційно-аналітичної роботи); Управління з питань взаємодії з комітетами Верховної Ради України

та громадськими політорганізаціями (відділ взаємодії з громадсько-політичними осередками – профільний сектор інформації, аналізу та прогнозування).

В Україні функціонують низка державних служби, які займаються інформаційним забезпеченням органів влади, наприклад:

1) Державна служба статистики України. Ця служба була створена ще в 1991 р. і з тих пір відіграє важливу роль у зборі, обробці та аналізі статистичних даних. Підрозділ займається:: проведенням національних переписів, а також збором даних про економічну діяльність, соціальні аспекти та демографічні зміни [28].

2) Агентство з питань електронного урядування. Дана агенція була започаткована для впровадження електронних послуг у державних органах влади, що включає забезпечення інформаційного доступу до усіляких інформаційних ресурсів для громадян. Воно активно працює над розвитком різноманітних цифрових платформ з метою налагодження комунікації між державою та громадянами [29].

Основними функціями згаданих вище служб вважаються:

- збір та обробка даних;
- забезпечення доступності інформаційних відомостей для різних категорій користувачів;
- аналіз інформації для ухвалення управлінських рішень;
- налагодження інформаційного обміну між державними органами.

Структурно аналогічні державні служби містять у своєму складі спеціальні підрозділи. Наприклад, Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва нараховує аж 6 профільних структурних одиниць, як от: відділ організаційного та аналітичного забезпечення роботи керівництва; управління з питань експертизи регуляторних актів; управління із методологічного забезпечення провадження регуляторної політики; департамент з аспектів системного аналізу факторів розвитку підприємництва; управління аналізу впливу

адміністрування податків на сферу та соціальний захист підприємництва; управління провадження моніторингу у підприємницькій галузі. Проте, варто зауважити, що такий досвід провадження аналітичної діяльності державними комітетами, є поодиноким. До категорії державних інституцій, які створюють аналітичну інформацію та аналітичну продукцію, також слід зарахувати Національний інститут стратегічних досліджень, Службу інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади при НБУВ (СІАЗ), Український інститут науково-технічної експертизи та інформації (УкрІНТЕІ) тощо.

Поряд із державними установами, в Україні існує також безліч приватних організацій, які займаються інформаційним забезпеченням державних структур. Ці установи виконують функції, які можуть доповнювати напрями роботи державних підрозділів, або ж спеціалізуються на конкретних аспектах інформаційної підтримки. Як приклад можна навести Центр UA, що є громадською організацією, створеною 2009 р. у якості майданчика для розвитку актуальних проєктів. Це незалежне утворення, що обстоює суспільні інтереси, провадить аналіз і моніторинг питань державної та регіональної політики, залучає громадян держави до участі в ході демократичних перетворень [116].

Однією з найбільш активних груп приватних установ є консалтингові компанії. Вони надають послуги з аналізу ринку, моніторингу конкурентів, а також розробки стратегій для державних органів. Наприклад, компанія «Делойт» пропонує аналітичні послуги для державних структур, допомагаючи їм оптимізувати внутрішні процеси [75].

Дослідницькі інститути також грають важливу роль у забезпеченні інформаційної підтримки органів влади. Вони проводять соціологічні дослідження, аналізують суспільні настрої та надають рекомендації для ухвалення рішень. Наприклад, Київський міжнародний інститут соціології

здійснює регулярні опитування, що допомагають урядам оцінювати рівень задоволеності населення [105].

Інформаційні технології стали невід'ємною частиною інформаційного забезпечення. ІТ-компанії надають програмне забезпечення та платформи, що спрощують обробку та аналіз даних. Наприклад, компанії, такі як «SoftServe» та «Miratech», розробляють рішення для автоматизації збору даних та аналітики, що значно підвищує ефективність державного управління [7].

ЗМІ також виконують важливу роль у забезпеченні інформаційної підтримки державних структур. Інформаційні агентства, такі як «Укрінформ», забезпечують швидкий доступ до актуальних новин і аналітики, що може бути корисним для ухвалення рішень.

Утім, не дивлячись на велике розмаїття аналітичних осередків різних форм власності, провідну роль тут відіграють саме державні служби.

Висновки до розділу 2

У результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Інформація є невід'ємною частиною управлінської діяльності, що забезпечує підтримку прийняття рішень, комунікацію та контроль. Її правильне використання може суттєво підвищити ефективність функціонування керівних кадрів та організацій.

2. Інформаційне забезпечення владних структур – важлива складова результативного державного управління. Воно сприяє ухваленню оптимальних варіантів керівних рішень, забезпечує процес комунікування з громадськістю, та допомагає налагодити контроль за виконанням державних програм. Однак для досягнення максимального ефекту необхідно вирішувати проблеми якості інформації, інтеграції систем та забезпечення інформаційної безпеки. Використання сучасних технологій та впровадження успішних

практик інших країн можуть стати важливими кроками на шляху до покращення інформаційного забезпечення органів влади.

3. Функціонування центрів інформаційного обслуговування державних гілок влади в Україні є складним і багатогранним процесом, що включає як державні, так і приватні установи. Передумови їх виникнення пов'язані з переходом до ринкової економіки та необхідністю оптимізації управлінських процесів. Державні служби відіграють ключову роль у забезпеченні інформаційного обслуговування, проте приватні організації також здійснюють значний вплив, надаючи аналітичні, консалтингові та технологічні послуги. З огляду на сучасні виклики та можливості, важливо продовжувати інтеграцію державного і приватного секторів у сфері інформаційного забезпечення для підвищення ефективності державного управління в Україні.

РОЗДІЛ 3

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ВЛАДНИХ ІНСТИТУТІВ ДЕРЖАВИ (НА ПРИКЛАДІ СІАЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМ. В. ВЕРНАДСЬКОГО)

3.1. Становлення СІАЗ в структурі Національної бібліотеки України імені В. Вернадського

У ході інтенсивного розвитку сучасного соціуму наявні інформаційні ресурси та належний інформаційний супровід виступають обов'язковими факторами досягнення результативності управління державою. З урахуванням цього своєчасне отримання інформації гарантує дотримання відповідного рівня інформаційного забезпечення під час вирішення різнопланових соціально-політичних, економічних задач, а також завдань у сфері безпеки особистості, соціуму та держави загалом.

Як уже йшлося у розділі 1, під інформаційно-аналітичним забезпеченням розуміємо базову частину управлінського процесу, яка повинна сприяти підвищенню рівня узагальненості фактів, доведеності та важливості наданих рекомендацій, якості індикаторів створюваних інформаційних продуктів згідно з потребами управлінців, а також передбаченню довгострокових перспектив подальшого розвитку держави і суспільства [87].

В Україні, де активно здійснюється економічне реформування, та впроваджуються кардинальні адміністративні зміни, проблема формування розгалуженої інформаційно-аналітичної інфраструктури з метою підтримки прийняття рішень, надзвичайно актуальна. Саме тому створення якісної системи інформаційного забезпечення функціонування державних органів влади виступає неодмінною умовою професійної діяльності усієї управлінської системи.

Якісну інформаційну підтримку та допомогу у роботі органам державної влади України на сьогодні пропонує Служба інформаційно-

аналітичного забезпечення (СІАЗ) НБУВ, яка реалізує функції за аналогією з інформаційно-аналітичними відділами великих бібліотечних установ Зарубіжжя (наприклад: Бюра дослідницької та правової інформації у складі Національної парламентської бібліотеки Японії, підрозділу Дослідницької служби Конгресу у структурі Бібліотеки Конгресу США тощо) [38].

Звернемось до історії створення СІАЗ. Як відзначає дослідник М. Закіров, передумови для організації вказаного підрозділу були закладені ще 1918 р. академіком В. Вернадським, який на етапі правління П. Скоропадського ініціював процес започаткування Національної бібліотеки Української Держави. У даній установі окремо пропонувалося організувати спеціальний відділ для Державного Сейму Української Держави, у межах якого можливо було б сконцентрувати:

- 1) матеріали політичного характеру;
- 2) законодавчі акти;
- 3) видання з різних аспектів парламентської діяльності та ін. [38].

Створений Тимчасовий комітет із заснування Національної бібліотеки Української Держави підтримав згадану ініціативу, і виніс рішення щодо запровадження вказаного відділу. Але подальші політичні події пригальмували реалізацію цього проєкту на практиці. Реальна можливість для здійснення такої пропозиції з'явилася набагато пізніше.

Отже, потреба у започаткуванні подібного підрозділу виникла вже після розпаду СРСР, за часів становлення державної незалежності України. На початку 90-х рр. ХХ ст. постала потреба створення спеціальної служби, котра б ефективно допомагала та спряла вводу в суспільний обіг на базі управлінської галузі актуальних науково-інформаційних документів, наявних у фондах найбільшої в державі, Центральної наукової бібліотеки імені В. Вернадського (нині – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського) у формах, прийнятних для засвоєння, ефективного застосування під час практичної діяльності [16, с. 7].

1992 р. на підставі пропозиції тодішнього директора ЦНБ ім. В. І. Вернадського академіка О. Онищенка, яка була схвально зустрінута Президією Академії наук України, давню ідею вдалося втілити у життя. Нарешті у складі установи розпочав функціонування спеціальний підрозділ інформаційно-аналітичного забезпечення органів законодавчої, виконавчої та судової влади, який пізніше трансформувався у якості Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади.. Згідно з наказом очільника закладу № 201-к від 29.10. 1992 р. новостворену структурну одиницю очолив науковець В. Горовий [38].

Від того моменту на основі опрацювання останніх публікацій української періодики, зокрема й періодичних матеріалів різних політичних угруповань і партій, журнальних і газетних видань країн пострадянського простору, запроваджене поточне, оперативного плану створення анотованих матеріалів тематичного профілю, призначених для керівників вищих органів державної влади України. Виходячи з того, розпочалося створення та формування анотованої бази даних під назвою «Події, факти, коментарі», а також випуск з 1993 р. щоденного бюлетеня «Україна: події, факти, коментарі», який включив до свого наповнення реферативні документи. Принагідно зазначимо, що йдеться про вторинні матеріали, наповнення яких формує короткий виклад змісту первинних джерел [50].

Станом на той момент також почалося активне застосування комп'ютерної техніки, оснащеної відповідним програмним забезпеченням задля виконання операцій у напрямі обробки інформаційних матеріалів. Це дало можливість сформувати спеціальну систему електронної надсилки інформаційно-аналітичних документів служби зацікавленим інституціям-замовникам.

Наряду з тим, паралельно було ініційовано та впроваджено створення довідково-інформаційних матеріалів для інформаційної підтримки діяльності вітчизняних делегацій протягом відвідування ними зарубіжних партнерів, організовано тісну співпрацю з державними інформаційно-аналітичними

службами в країнах, що приєдналися до регіональної організації за демократію та економічний розвиток (ГУАМ); з представництвами МЗС України.

Важливим етапом у функціонуванні підрозділу стало укладання взимку 1995 р. угоди про налагодження співпраці між Національною Академією Наук України та Президією Верховної Ради України. За рекомендаціями Кабміну згаданий відділ на підставі відповідної директиви Президії НАН було трансформовано в Службу інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ). Відтоді головними напрямками функціонування даної структурної одиниці стали:

- 1) проведення аналізу соціальних, політичних, економічних процесів під час реалізації ринкових реформ;
- 2) моніторинг відношення суспільства до життя в Україні різних державних інституцій, громадської думки держав пострадянського простору та зарубіжних країн;
- 3) дослідження законодавчого, державотворчого досвіду зарубіжних країн і порівняння вказаних досягнень з відповідними напрацюваннями на вітчизняному ґрунті;
- 4) підсумовування та узагальнення наслідків функціонування інформаційно-аналітичних відділів у бібліотечній сфері;
- 5) сприяння введенню в обіг новітньої наукової інформації, нагально важливої для подальшого зростання якості роботи владних структур держави [16].

Того ж року на договірній основі налагоджено співпрацю служби з інформаційним відділом Верховної Ради України та відповідними підрозділами у складі Кабміну.

Наприкінці 2014 р. СІАЗ, Фонд Президентів України та Національна юридична бібліотека зусиллями очільника установи спільно були поєднані у межах єдиного Центру досліджень соціальних комунікацій. Мається на увазі науково-дослідний відділ НБУВ, спеціалісти якого досліджували специфіку

інформаційно-технологічного розвитку інформаційного середовища України в контексті загострення інформаційного протиборства; закономірності діяльності національних книгозбірень як власників інформаційного ресурсу держави, призначеного посилити національну інформаційну безпеку; аспекти застосування інформаційного ресурсу соціальних мереж з позиції процесу інформатизації та можливостей розвитку соціуму.

2018 р. діяльність служби визначалася цілим рядом тенденцій, як от: прискореним темпом еволюції мережевих технологій, підвищенням наукоємності інформаційних матеріалів, впливом глобалізаційних тенденцій та активізацією процесів інформаційного протиборства, потребою пошуку ефективних механізмів для запобігання інформаційній експансії тощо. Структурно СІАЗ сформували 4 підрозділи: відділ політологічного аналізу, відділ оперативної інформації, відділ бібліометрії та наукометрії та відділ програмно-комунікаційних технологій [38].

Відділ політологічного аналізу очолює доктор історичних наук М. Закіров. Відділом оперативної інформації керує кандидат наук із соціальних комунікацій Л. Чуприна. У межах першого підрозділу працює 10 наукових співробітників, а роботу другого підрозділу забезпечують 9 наукових кадрів [92].

Станом на сьогодні служба являє собою науково-дослідний підрозділ, спеціалісти якого вивчають:

- 1) специфіку еволюції національного інформаційного середовища України та тенденції розвитку соціальних комунікацій;
- 2) перспективи використання електронних інформаційних технологій у бібліотечній галузі;
- 3) особливості створення ефективних за обсягом інформаційно-інтелектуального ресурсів для учасників управлінського процесу;
- 4) інструменти покращення процесів комунікування між громадянським соціумом і владними інститутами;

- 5) форми участі вітчизняних книгозбірень у розвитку національної інформаційної інфраструктури та різних варіантів електронного урядування;
- 6) питання покращення інформаційно-аналітичної діяльності бібліотечних установ;
- 7) стану моніторингу актуальних наукових комунікацій;
- 8) створення джерельної бази з метою проведення оцінювання ефективності дослідницької роботи в державі [92].

Широкий спектр роботи служби дозволив їй активно долучитися до виконання масштабних проєктів. Як зазначає М. Закіров: «Практичний досвід інформаційно-аналітичної діяльності, підвищення науково-інформаційного рівня працівників СІАЗ уможливили її участь як самостійного виконавця у науково-дослідній роботі НБУВ й реалізації досліджень за темами: «Інформаційно-аналітичне забезпечення органів державної влади по вивченню соціально-політичної, економічної ситуації в регіонах України», «Інформаційно-аналітичне забезпечення управління процесами реформування українського суспільства» «Розвиток інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек в процесі демократичних перетворень українського суспільства», «Інформаційно-аналітичний чинник подолання кризових явищ в українському суспільстві», «Оптимізація інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек в умовах інтенсифікації інформаційних обмінів», «Шляхи підвищення ефективності функціонування соціальних комунікацій в умовах посилення глобальних інформаційних впливів» [38].

Таким чином, СІАЗ – авторитетний інформаційно-аналітичний підрозділ, що пройшов вже окремий, самостійний шлях свого формування. Співробітники цієї служби плідно працюють у напрямі забезпечення органів державної влади найновішою інформацією у сфері суспільно-політичних, економічних процесів в Україні.

3.2. Аналіз інформаційної продукції підрозділу

У цьому параграфі ми маємо на меті здійснити аналіз основних інформаційних матеріалів СІАЗ. Як вже було наголошено у попередньому підрозділі, дана служба являє собою структурну одиницю, функціонування якої включає створення інформаційно-аналітичної та аналітично-прогнозної продукції на основі застосування інформаційних відомостей ЗМІ як в електронній, так і друкованій формі, а також усіх наявних видів фондів НБУВ, інших різноманітних джерел відкритого типу. Варто зазначити, що об'єктом особливого зацікавлення СІАЗ є також вивчення автоматизованих інформаційних технологій в бібліотечній галузі [38].

Маємо зауважити, що до числа замовників інформаційно-аналітичних матеріалів СІАЗ можна віднести державні, регіональні та місцеві органи влади, наукові інституції, громадські осередки тощо. Інформаційно-аналітичні видання підрозділу призначені для наукових кадрів, фахівців у галузі політології, соціологів, спеціалістів-юристів, журналістів, співробітників різноманітних громадських організацій, які проводять дослідження та аналізують аспекти діяльності державної влади, питань внутрішньої вітчизняної й зовнішньої політики, а також, зокрема, для працівників державних підрозділів, владних та самоврядних структур на всіх вертикалях.

З урахуванням інформаційних запитів відділ готує актуальну інформаційно-аналітичну продукцію. Так, за період існування ним було створено: оглядового характеру бюлетень на основі статей засобів масової інформації під назвою «Економічне життя України», підготовлені інформаційні видання «Преса про економічні злочини та правопорушення», «Фінанси: бізнес, безпека, розвиток», «Суспільно-політичне життя України»; бюлетень оперативної інформації електронних видань «Резонанс», інформаційно-аналітичні бюлетені «Політичні партії і громадські об'єднання», «Відгуки про діяльність владних структур», «Безпека

підприємництва», «Конституційна Асамблея: політико-правові аспекти діяльності»; інформаційно-аналітичні журнали «Україна: події, факти, коментарі» і «Національна безпека: геополітичні, соціально-економічні та інші фактори»; спеціалізовані додатки до періодичного видання «Україна: події, факти, коментарі»: «Шляхи розвитку української науки», «Соціальні мережі як чинник інформаційної безпеки» та ін.

Значним доробком у функціонуванні підрозділу стало створення та впровадження автоматизованої системи під назвою «Бібліометрика української науки» й розробка і наповнення баз даних «Вісті з регіонів», «Політичні партії та громадські організації України» та ін. [35].

Спробуємо проаналізувати найголовнішу аналітичну продукцію служби, яку вона готує станом на даний момент.

Перед усе, слід зазначити, що інформаційно-аналітична робота підрозділу сьогодні віддзеркалюється у низці бюлетенів тематичного спрямування. Досить актуальним виданням можна вважати періодичне інформаційно-аналітичного типу видання «Україна: події, факти, коментарі» (виходить з 2018 р.), на сторінках якого розглядаються нагальні події життя соціуму в соціально-політичній та економічній галузях, питання покращення якості процесу державотворення та розвитку форм місцевого самоврядування, розміщуються довідкові та бібліографічні матеріали, призначені органам влади та державного управління.

Головним призначенням журналу є:

- 1) опублікування найважливішої інформації для життєдіяльності суспільства;
- 2) створення деталізованих оглядів на основі опрацювання останніх матеріалів ЗМІ;
- 3) розробка аналітичних документів, що відбивають найсвіжіший новинний контент українських подій у вітчизняному та зарубіжному інформаційному полі;

4) створення оціночних, прогнозних і довідкових матеріалів, спрямованих на їх використання управлінцями [20].

Більшість репрезентованих аналітичних статей спираються на регіональні публікації, а також повідомлення зарубіжних засобів масової інформації. Журнал має наступну рубрикацію:

- 1) «Політичні акценти».
- 2) «Економічний ракурс».
- 3) «До уваги держслужбовця».
- 4) «Проблеми розвитку соціальних комунікацій».
- 5) «Наука – суспільству».

Видання виходить двічі на місяць, зокрема в електронній формі, з метою оперативного інформування читачів. У тематичній рубриці, присвяченій науковим досягненням, відображається робота інституцій НАН України, останні науково-технічні розробки та інновації [104].

Наступним, не менш актуальним виданням є інформаційно-аналітичного плану щомісячний бюлетень на основі матеріалів засобів масової інформації під назвою «Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс» (виходить з 2021 р.). У ньому розглядаються проблеми підвищення результативності наукової роботи, стан реалізації реформ у галузі вітчизняної науки, її роль у посиленні обороноспроможності України; наводяться відомості про досягнення української наукової думки та інформація про зарубіжну наукову співпрацю. Видання містить детальний аналіз публікацій з різних аспектів цифровізації суспільного життя та комунікування населення, застосування новітніх моделей інформаційної економіки. Найбільший акцент робиться на висвітленні дискусійних питань щодо провадження реформ наукової галузі та поширення наукового знання. Публікуються також статті та аналітика за авторством співробітників служби [113].

Не менш важливим прикладом інформаційно-аналітичної продукції СІАЗ виступає бюлетень «Соціальні мережі як чинник інформаційної безпеки» (готується двічі на місяць), що оприлюднюється у формі додатку до журналу «Україна: події, факти, коментарі». Видання включає в себе огляд актуальних інтернет-ресурсів. До нього входять стислі огляди публікацій щодо подальших шляхів розвитку популярних соціальних мереж, діалогових питань щодо ведення бізнесу в Інтернет-мережі, аспектів забезпечення захисту інформаційних даних, форм впливу онлайн комунікування на психологічний стан людини, інформаційного маніпулювання свідомістю користувачів у соціальних мережах, застосування означених технологій та контролювання соціальних застосунків спецслужбами інших держав [97].

Надзвичайно затребуваним виданням СІАЗ є також щоквартальний бюлетень «Інформаційні можливості подолання стресу». Він створюється на підставі оперативних відомостей, та спрямований на застосування накопичених бібліотеками електронних документів з метою надання допомоги населенню країни у напрямі подолання стресових явищ, спричинених російсько-українською війною. Найбільша увага приділяється оглядам матеріалів, що стосуються:

- результатів посттравматичного розладу військового чи цивільного населення внаслідок ведення бойових дій на терені України;
- здійснення аналізу ролі та форм підтримки бібліотечними установами постраждалих осіб;
- обслуговування через надання інформаційних відомостей про законодавчу захищеність постраждалих від стресових ситуацій, про існуючі державні програми та діючі волонтерські організації, що займаються реабілітацію та надають допомогу нужденним;
- проведення на базі бібліотеки спеціальних заходів (наприклад, круглих столів) за участі представників влади, практикуючих юристів, психологів-реабілітологів задля консультивання постраждалих громадян та вирішення їх проблем;

– забезпечення населення можливостями інтернет-сервісу для відповідного пошуку місця проживання, працевлаштування;

– допомоги в організації дозвілєвого відпочинку різних вікових категорій громадян [39].

До числа продукції інформаційно-аналітичної служби можна також зарахувати бюлетень «Інформаційні технології в державному управлінні», вказаний на сайті служби. Проте інформація про структуру та тематичне наповнення видання, на жаль, відсутня.

Принциповим моментом у роботі СІАЗ є те, що підготовлені шляхом аналітико-синтетичного оброблення первинних джерел реферативні, оглядового характеру, інформаційні видання, включають великий спектр соціально значущих проблемних аспектів. Створення змістовних колекцій за різною тематикою триває за чітко розробленим алгоритмом і передбачає дотримання операцій із:

1) віднайдення електронних документів та опрацювання їх за допомогою аналізу задля збільшення джерельної бази вивчення питань;

2) з'ясування умов авторського права щодо можливого застосування наданих у документі інформаційних відомостей;

3) проведення пошуку та опрацювання даних стосовно до їх відповідності обраній проблемі;

4) ретельна перевірка інформаційних відомостей на предмет достовірності наведеного фактажу;

5) належне оформлення згідно з особливостями аналітичного документа;

6) забезпечення збереження вторинного інформаційно-аналітичного матеріалу відповідно до заданого структурування [37].

Маємо також окремо охарактеризувати аналітичні матеріали тематичного характеру, підготовлені службою за попередні роки функціонування. Створений 1996 р. бюлетень «Вісті з регіонів» (далі

отримав назву «Регіони сьогодні») віддзеркалює найбільш суттєві новинні події по областях України протягом доби, а також останні відгуки, надані на них, у засобах масової інформації. Даний продукт набув актуальності серед замовників. Це пояснюється тим, що працівники СІАЗ мобільно змінюють склад джерельної бази дослідження на підставі урахування інформаційної потреби споживачів; уточнюють критерії моніторингу; корегують параметри експертного супроводу процесу вивчення теми, а також інфографіку подання даних.

Таким чином, ретельно відібрані, опрацьовані, належно структуровані відомості створюють підґрунтя для підготовки регулярних матеріалів і тематичного характеру оглядової продукції СІАЗ, вектор подання яких відповідає останнім тенденціям і змінам у розвитку України.

Доцільно також навести деякі інші приклади електронної інформаційної продукції, створеної СІАЗ. Зокрема, можна виділити аналітичні бюлетені:

1) «Проблеми споживчого ринку» (створений на основі огляду інтернет-матеріалів, відбиває проблемні аспекти споживчого ринку України та напрями державної політики стосовно до розв'язання оперативних питань, а також стратегічного розвитку);

2) «Соціальні мережі: резонансні теми тижня» (присвячений аспектам стану та перспектив функціонування соціальних мереж як прояву формування демократичного суспільства, захисту роботи користувачів у всесвітньому павутинні, потенційному впливу соціальних мереж на вітчизняний економічний розвиток у світлі тенденцій процесу євроінтеграції);

3) «Резонанс» (підготовлений шляхом здійснення аналізу оперативних даних з електронних видань; включає матеріали, створені завдяки опрацюванню інформації в соціально-політичній і законодавчій сферах) тощо [37].

Отже, масштабна робота СІАЗ НБУВ засвідчує, у першу чергу, наявність ефективної практики з цілеспрямованого інформаційно-аналітичного, адресного забезпечення органів державної влади як цільової аудиторії. Діяльність служби орієнтована також і на надання інформаційного обслуговування інших верств населення шляхом застосування наукових підходів у вивченні інформаційного середовища.

Широкі можливості представлення різних форм електронних послуг дозволяють сформувати належні умови для задоволення інформаційно-суспільних потреб у максимально зручному цифровому форматі.

3.3. Подальші перспективи розвитку служб інформаційного забезпечення органів державної влади в Україні

Розвиток служб інформаційного забезпечення органів державної влади в Україні є ключовим напрямком удосконалення державного управління, який ґрунтується на підвищенні ефективності процесів прийняття рішень та забезпеченні прозорості діяльності органів влади. Це питання актуальне не лише через загальносвітові тенденції цифровізації, але й у зв'язку з реформами в Україні, спрямованими на боротьбу з корупцією, поліпшенням якості державних послуг та зміцненням інституційної спроможності.

Велике значення для оптимізації інформаційного забезпечення органів державної влади має стан впровадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Україна, як і інші країни світу, активно інтегрується в це середовище, що ставить перед органами державної влади нові виклики та можливості.

Інформаційно-комунікаційні технології відіграють ключову роль в ефективному функціонуванні державних органів. Вони забезпечують:

- 1) швидкість і зручність доступу до інформації (державні службовці мають змогу оперативно отримувати необхідні дані з різних джерел, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення);

2) прозорість і відкритість (сприяють підвищенню прозорості функціонування державних органів, забезпечуючи громадянам доступ до інформації про їх роботу);

3) ефективність взаємодії (дозволяють органам державної влади ефективно взаємодіяти між собою та з громадянами, підприємствами і організаціями);

4) автоматизацію рутинних процесів (використання ІКТ дає можливість автоматизувати чимало шаблонних операцій, звільняючи час співробітників для виконання більш складних завдань);

5) покращення якості послуг (державні послуги стають більш доступними і якісними) [60].

На даний момент інформаційно-комунікаційні технології надзвичайно важливі також в аналітичній діяльності, оскільки дозволяють владним інститутам на підставі відповідних вторинних матеріалів обрати варіанти прийняття найоптимальніших управлінських рішень. Скажімо, суттєвим здобутком СІАЗ стала ефективна розробка і застосування електронних інформаційних технологій. Впровадження на практиці цієї ідеї реалізоване у процесі створення електронної періодики (журнальної продукції) з наступним викладенням її на відповідних сайтах органів державної влади. Останнє дало можливість кардинально змінити ситуацію, пришвидшити та оптимізувати процес оброблення і опрацювання великих обсягів інформаційних даних, збільшити масштаби застосування необхідних джерел, мобілізувати доставку замовникам інформаційно-аналітичних матеріалів згідно з їх інформаційними потребами і запитами [49].

Інформаційно-аналітичне забезпечення виступає ключовим елементом процесу управління і покликане сприяти ефективності отриманих знань; якості інформаційних матеріалів, надання яких є нагальною потребою для органів влади; прогнозованості шляхів довгострокового розвитку держави і соціуму.

В аспекті глобалізації інформаційного простору суттєво підвищується значення інформаційної підтримки роботи органів державної влади України. Важливим є обраний нашою державою стратегічний курс на євроінтеграцію, що прискорило розвиток інформаційно-аналітичної галузі та процес її входження до глобального інформаційного простору на основі впровадження нових інформаційних технологій. Це актуалізує потребу забезпечення сумісності українських інформаційних систем відповідно до вимог міжнародних стандартів, а також об'єднання розрізнених інформаційних систем у межах єдиного інтегрованого простору держави.

Активне впровадження електронних послуг для громадян і бізнесу сприяє розвитку електронного урядування, що, у свою чергу, підсилює необхідність проведення відповідних заходів з підвищення цифрової грамотності серед населення.

Не менш важливою задачею в умовах повномасштабної російської збройної агресії виступає посилення кібербезпеки для захисту державних інформаційних ресурсів від зовнішніх загроз [34].

Подальші перспективи функціонування служб інформаційного забезпечення у нашій державі передбачають вжиття низки важливих заходів у контексті інформатизації, як от:

1. Прискорення цифровізації та автоматизації державних процесів.

Одним із найперспективніших напрямків розвитку є широкомасштабна цифровізація органів влади. Упровадження цифрових платформ, таких як система електронного урядування (E-Government), дозволяє скоротити бюрократичні процедури, спростити взаємодію громадян з органами влади і прискорити обмін інформацією. Україна вже має успіхи в цьому напрямку, наприклад, через платформу «Дія», яка об'єднує різні державні послуги в одному місці, спрощуючи доступ до них для громадян та бізнесу [23]. Впровадження електронних систем управління не тільки знижує витрати на паперовий документообіг, але й забезпечує більш прозорий контроль за процесами.

2. Забезпечення кібербезпеки та захисту інформації.

З огляду на зростання кількості кіберзагроз, одним з найважливіших напрямків сучасного розвитку інформаційних служб є зміцнення інформаційної безпеки. Як вважає В. Левченко, підрозділи інформаційного забезпечення повинні впроваджувати надійні заходи кіберзахисту, оскільки державні установи часто стають цілями для хакерських атак [59]. Захист конфіденційної інформації громадян та даних державних реєстрів є пріоритетом, тому необхідно інвестувати в розробку безпечної інфраструктури для зберігання та передачі інформації, а також навчати співробітників, які працюють з інформаційними системами.

3. Покращення інтеграції та уніфікації інформаційних систем.

Органи державної влади часто використовують численні інформаційні системи, які не завжди можуть ефективно взаємодіяти одна з одною. Це призводить до фрагментованості даних і ускладнень у прийнятті рішень. Інтеграція та уніфікація цих систем є важливим напрямком розвитку, що дозволить покращити ефективність управління даними, зменшити кількість дублювань інформації та забезпечити доступ до актуальної інформації для різних підрозділів [91]. Окрім того, уніфікація форматів зберігання даних полегшить обмін інформацією між органами влади та створить умови для більш ефективної співпраці.

4. Сприяння відкритості інформаційних даних.

Розвиток концепції відкритих даних є ключовим елементом у підвищенні прозорості державної діяльності. Відкриті дані дозволяють громадянам, бізнесу та громадським організаціям отримувати доступ до важливої інформації, що сприяє більш активному контролю за функціонуванням органів влади та зменшує ризики корупції [46]. У перспективі, розвиток порталів відкритих даних, які зберігатимуть та надаватимуть доступ до державної статистики, бюджетних звітів, законодавчих ініціатив тощо, допоможе підвищити рівень довіри громадян до уряду.

5. Поліпшення використання аналітичних систем та великих даних у технологіях.

Застосування аналітичних систем та технологій великих даних (Big Data) є наступним логічним кроком у розвитку служб інформаційного забезпечення. Завдяки збиранню та аналізу великих обсягів інформації державні органи можуть краще розуміти суспільні процеси, виявляти тенденції та реагувати на виклики в режимі реального часу. Наприклад, аналіз даних, зібраних від громадян у процесі надання послуг, дозволить державним органам краще прогнозувати потреби населення та ефективніше розподіляти ресурси [7].

6. Формування кадрового потенціалу.

Один із ключових аспектів успішного розвитку служб інформаційного забезпечення полягає в підготовці кваліфікованих кадрів. За оцінками експертів, існує великий попит на фахівців у галузі ІТ, аналітики даних та кібербезпеки в державному секторі [23]. У цьому контексті важливо розробити системи навчання та підвищення кваліфікації державних службовців, а також залучати молодих фахівців до роботи в державних органах. Співпраця з університетами та професійними навчальними центрами також є перспективним шляхом для розширення кадрового потенціалу.

7. Оптимізація міжнародної співпраці зі стандартизацією.

Для того, щоб українські державні органи могли конкурувати на міжнародному рівні та бути здатними співпрацювати з іншими країнами, важливо впроваджувати міжнародні стандарти управління інформацією та обміну даними. Співпраця з міжнародними організаціями, такими як Європейський Союз чи ООН, може допомогти у застосуванні сучасних стандартів, а також дозволить обмінюватися досвідом та технологіями [91]. Крім того, участь у міжнародних програмах сприятиме залученню інвестицій у розвиток інформаційної інфраструктури.

8. Дотримання екологічності інформаційних систем.

Останнім часом все більше уваги приділяється екологічним аспектам роботи інформаційних систем. Органи державної влади повинні враховувати питання енергозбереження та зменшення шкідливого впливу на довкілля. Наприклад, оптимізація роботи серверних центрів та зменшення споживання електроенергії інформаційними системами дозволить знизити негативний вплив на навколишнє середовище [59]. Використання екологічно чистих технологій може стати додатковим пріоритетом для розвитку інформаційних систем у державному управлінні.

Таким чином, шляхи покращення інформаційного забезпечення органів державної влади передбачають вжиття цілого ряду дієвих заходів, орієнтованих на світові тенденції розвитку процесу інформатизації.

Висновки до розділу 3

1. За результатами дослідження можна зробити висновок, що структурний підрозділ СІАЗ у складі НБУВ має певну історію свого становлення. Перші спроби його організації спостерігаються ще на початку ХХ ст., але повною мірою служба почала функціонувати лише на етапі державної незалежності України. Своєю діяльністю служба надає інформаційну підтримку, в першу чергу, органам державної влади, а також центральним та територіальним органам управління, науково-дослідним установам, різним громадським осередкам.

Сьогодні основними напрямками розвитку СІАЗ можна вважати застосування останніх інформаційних технологій, сучасної методики моніторингу й оброблення інформаційних даних, орієнтацію на підвищення результативності аналітичного й прогностичного елементів в інформаційно-аналітичних документах. Важливим напрямом роботи підрозділу є також розроблення теоретичних та науково-практичних питань бібліотечного обслуговування на основі впровадження електронних інформаційних технологій.

2. Внаслідок проведеного аналізу продукції СІАЗ встановлено, що основними матеріалами, підготовленими підрозділом, є: періодичні інформаційно-аналітичні журнали, інформаційно-аналітичні бюлетені оглядового характеру на базі публікацій засобів масової інформації, бюлетені на основі аналізу оперативної інформації електронних видань, спеціальні інформаційно-аналітичні тематичні видання згідно з потребами замовників.

3. Подальші перспективи розвитку служб інформаційного забезпечення органів державної влади в Україні є різноманітними і включають в себе активне застосування інформаційно-комунікаційних технологій, цифровізацію надання широкого спектру державних послуг, посилення кібербезпеки, об'єднання інформаційних систем, розвиток відкритих даних, застосування аналітичних технологій, підготовку кадрів та міжнародну співпрацю зі стандартизації. Ці заходи дозволять суттєво покращити ефективність послуг для громадського населення.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження, згідно зі сформульованими метою і завданнями роботи, ми дійшли таких висновків:

1. Проблема інформаційного забезпечення діяльності органів державної влади є достатньо розробленою вітчизняними науковцями, чому присвячено ряд монографій, наукових статей, дисертацій. Значна кількість їх виконана у контексті вивчення системи державного управління. Окрему тематичну групу робіт формують публікації інформаційно-бібліотечного напрямку, у яких розглянуто різні аспекти інформаційно-аналітичного забезпечення гілок влади. Серед них, на нашу думку, найбільш вирізняються праці співробітників СІАЗ НБУВ.

2. За результатами вивчення законодавчої бази роботи можна підсумувати, що вона є достатньо сформованою. Однак у зв'язку з тим, що в Україні діючі закони та підзаконні акти до них приймалися та ухвалювалися протягом різних періодів розвитку країни без уточнення та координації роботи над категоріально-понятійним апаратом, в інформаційній галузі присутні терміни, що характеризуються нечіткістю змістового навантаження та не зовсім коректним визначенням. До того ж велика сукупність діючих законів та нормативних актів до них суттєво гальмує пошук документів, заважає їх аналізу, та ускладнює спроби скоординувати зусилля у сфері інформаційної діяльності. Саме тому національне інформаційне законодавство потребує, нарешті, прийняття спеціального інформаційного Кодексу.

3. Повноцінне інформаційне забезпечення органів державної влади України неможливе без використання технологій електронного урядування. Головними вимогами до системи інформаційного забезпечення владних структур у контексті введення електронного урядування є її максимальна відкритість та налагодження взаємодії в інтерактивному режимі як між внутрішніми службами певної державної інституції, так і між органами

державної влади та місцевого самоврядування на різних рівнях, а також владними структурами і громадським населенням.

4. Інформація є базою управлінського процесу, оскільки включає в себе важливі для оцінки ситуацій та прийняття ефективних управлінських рішень дані, за допомогою яких державні органи влади мають змогу працювати ефективно та злагоджено. Вона виступає одним із головних ресурсів, що здатен, згідно зі своїми властивостями, накопичуватися, реалізовуватися, відновлюватися, та може бути придатним для масового застосування, і в ході використання зберігає свої якісні характеристики. Таким чином, інформація виступає складовим елементом управлінської діяльності, який активно сприяє підтримці прийняття керівних рішень, налагодженню процесів комунікування та контролю за функціонуванням владних інститутів держави.

5. Інформаційне забезпечення включає у себе комплекс заходів, які спрямовані на обслуговування діяльності органів державної влади інформаційними ресурсами, необхідними для здійснення їхніх функціональних обов'язків. Інформаційне забезпечення органів державної влади передбачає використання різного роду технологій та програмних засобів, які дозволяють оперативно отримувати, обробляти та аналізувати інформацію. Також дуже важливим є розвиток інтернет-порталів та інтернет-ресурсів, що надають широкий доступ до інформації. Одним з основних завдань інформаційного забезпечення залишається потреба захисту інформації, яка перебуває в розпорядженні державних органів, від несанкціонованого застосування й можливості зловживання незахищеними даними. На сьогоднішній день це дуже актуальна та гостра проблема.

6. В Україні створена ціла мережа інформаційних центрів, які провадять аналітичну діяльність, спрямовану на надання інформаційно-аналітичної підтримки владним структурам. Державні підрозділи інформаційного забезпечення органів влади посідають у ній важливе місце. Для покращення результативності функціонування аналітичних служб потрібні виважені, узгоджені рішення на усіх рівнях влади, а також належна

скоординованість державних інформаційно-комунікаційних систем, що формують інформаційно-аналітичне середовище державних органів влади.

7. На сьогоднішній день СІАЗ є ефективно функціонуючим інформаційно-аналітичним підрозділом, який у своїй діяльності враховує останні тенденції суспільно-економічних і політичних процесів в державі та за її межами, на підставі чого забезпечує управлінські структури різними видами актуальних матеріалів. СІАЗ працює з урахуванням вимог, спрямованих на розв'язання питань щодо вирішення їх в умовах нових суспільних викликів, зокрема процесів глобалізації й інформатизації, а також в умовах повномасштабної російсько-української війни. Це спричиняє необхідність вжиття таких заходів:

- введення в суспільний обіг необхідних для перспективного розвитку України знань;
- розробку новітніх методик щодо використання в інтересах вітчизняного суспільства інформаційних матеріалів з інформаційного середовища;
- вдосконалення форм співробітництва з органами державної влади;
- систематичного покращення інформаційно-аналітичної продукції відповідно до сучасних вимог.

8. На основі проведеного вивчення та аналізу матеріалів СІАЗ з'ясовано, що головними видами інформаційно-аналітичної продукції служби можна вважати:

- журнальне періодичне видання («Україна: події, факти, коментарі»);
- оглядові бюлетені на підставі публікацій із ЗМІ («Економічне життя України», видання «Преса про економічні злочини та правопорушення», «Фінанси: бізнес, безпека, розвиток», «Політичні партії і громадські об'єднання» тощо);
- бюлетені, створені шляхом аналізу оперативної інформації з електронних видань («Резонанс»);

– спеціальні інформаційно-аналітичні тематичні видання згідно з потребами замовників («Соціальні мережі як чинник інформаційної безпеки»; «Шляхи розвитку української науки» тощо).

Таким чином, у межах даної служби на підставі ретельно відібраних, опрацьованих, належно структурованих відомостей готуються регулярні оціночні, прогностичні, довідкові матеріали та тематична оглядова продукція, вектор подання яких відповідає останнім тенденціям і змінам у розвитку України. Означені інформаційно-аналітичні матеріали цілком здатні задовольнити запити органів державної влади.

9. Інформаційно-комунікаційні технології посідають чільне місце в ході інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної влади України. Їх ефективне використання дозволяє підвищити результативність державного управління, досягти відкритості функціонування державницьких структур, а також покращити якість пропонованих послуг. Однак застосування ІКТ супроводжується рядом викликів, які необхідно своєчасно вирішувати для досягнення максимального ефекту. Тому сьогодні надзвичайно важливо: інвестувати в розвиток інформаційних систем; підвищувати кваліфікацію державних службовців; посилювати рівень кібербезпеки; формувати сприятливе середовище з метою повноцінного розвитку сучасної цифрової економіки.

10. Перспективи розвитку служб інформаційного забезпечення органів державної влади в Україні можуть включати наступні заходи:

- прискорення цифровізації та автоматизації державних процесів;
- посилення засобів кібербезпеки;
- сприяння інтеграції інформаційних систем;
- запровадження відкритості та прозорості у роботі управлінців;
- впровадження аналітичних систем та технологій великих даних;
- вдосконалення системи підготовки кадрів;
- покращення міжнародної співпраці та використання сучасних стандартів управління й обміну інформаційними даними;

– дотримання екологічності функціонування інформаційних систем.

Виконання цих завдань сприятиме підвищенню ефективності роботи державних органів, покращенню якості актуальних послуг, що надаються громадянам, та забезпеченню відповідальності урядових структур.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналітичний огляд проблем електронного права в Україні. «АМВ» group. URL : <http://www.itsway.kiev.ua/>
2. Антоненко І.Є. Засоби класифікації та словниковий контроль у керуванні документацією. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2005. Вип.10. С. 329–337. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rks_2005_10_25
3. Асеев Г.Г. Электронный документооборот: учеб. для студ. высш. учеб. заведений. Киев: Кондор, 2007. 500 с.
4. Балабанова Л.Ю., Сардак О. В. Управління персоналом: навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2006. 512 с.
5. Белєвцева В.В. Правовий режим інформаційних ресурсів. *Інформація і право*. 2011. № 3. С. 41-46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2011_3_7
6. Благодарєва Т.Б. Інформаційні ресурси // Українська бібліотечна енциклопедія URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/Інформаційні%20ресурси> (дата звернення 05.11.2024).
7. Бойко Т. ІТ-інновації в державному управлінні: український досвід: Державний огляд, 2023. 15 с.
8. Бойко Т.Г. Стратегічний менеджмент: теорія та практика. Харків: Видавництво «Фоліо», 2020. 208 с.
9. Брижко В.М., Фурашев В.М. Інформаційне право та інформаційне законодавство. 2-ге вид., допов. Харків :Право, 2021. 288 с.
10. Варенко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність: навч. посіб. Київ, 2014. 417 с.
11. Вировий С.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. *Ефективність державного управління*. 2014. №39. С. 201–206.
12. Вступ до політичної аналітики: навч. посіб. / С.О. Телешун та ін. Київ : Вид-во НАДУ, 2006. 220 с.

13. Гажієнко Г. Деякі аспекти інформаційного забезпечення органів державної влади (на обласному рівні). Збірник наукових праць УАДУ при Президентіві України. 1998. Вип.1. С.406–412.
14. Галаган Л. Інформаційне забезпечення державного управління. Київ: Видавництво «Наукова думка», 2020. 384 с.
15. Галаган Л.М. Специфіка інформаційного забезпечення органів державної влади в Україні в контексті впровадження електронного урядування.. Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору: міжнар. наук. конф. 2014. № 1. URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/298> (дата звернення 05.11.2024).
16. Горовий В. Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (1992-2006): етапи становлення. *Архіви України*. 2006. № 1–6(259). С. 71–78.
17. Горовий В.М. Соціальні інформаційні бази і розвиток бібліотечного інформаційного потенціалу (1991-2006 рр.): дис. д-ра іст. наук: 07.00.08. Київ, 2006. 392 с.
18. Горовий В. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс : монографія. Київ: НВЦ НБУВ, 2010. 360 с.
19. Горовий В.М. Роль інформаційно-аналітичних служб у поширенні наукових знань URL: http://mndc.naiu.kiev.ua/Gurnal/4text/4_18.htm/
20. Горовий В., Нечай М. СІАЗ: обслуговування владних структур URL: www.niss.gov.ua/Table/Ostrog/003.htm
21. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичний супровід управлінських рішень з реалізації державної етно-національної політики. Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. 2009. Вип.23. С.139–155.

22. Гранчак Т. Місце і роль інформаційно-аналітичних структур у системі політичної комунікації. Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. 2010. Вип.26. С. 29–44.
23. Гудзенко О.В. Основи управлінської діяльності. Київ: Видавництво «Академія», 2015. 320 с.
24. Давидова І.О. Бібліотечне виробництво в інформаційному суспільстві : монографія. Харків, 2005. 295 с.
25. Дегтяр А. Організаційне забезпечення інформаційно-аналітичного обслуговування органів державної влади в процесі прийняття і реалізації державно-управлінських рішень. *Статистика України*. 2003. №2. С.36–39.
26. Демкова М., Фігель М. Доступ до інформації та електронне урядування. Київ: Факт, 2004. 343 с.
27. Демкова М., Фігель М. Інформація, як основа інформаційного суспільства: поняття та правове регулювання URL: <http://www.oa.edu.Ua/loadnew/000/5.doc> (дата звернення: 27.10.2024).
28. Державна служба статистики України URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 05.11.2024).
29. Державне агентство з питань електронного урядування України URL: <https://pkiforum.org.ua/organizers/державне-агенство-з-питань-електрон/>
30. Деякі питання документування управлінської діяльності: Постанова Кабміну України від 17 січня 2018 р. №55 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP180055>
31. Добровольська В.В. Вітчизняний стандарт як база формування розвитку системи керування документацією в Україні. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2010. №1. С.18–24.
32. Добровольська В.В. Проектування системи керування документацією у сфері культури. *Моделювання регіональної економіки* : зб. наук. пр. Івано-Франківськ, 2011. № 2 (18). С.274–281.

33. Дорошенко М. Інформаційні технології в сучасному державному управлінні. Харків: Видавництво «Фоліо», 2021. 312 с.
34. Дубов М.С., Федотова О.О. Стан збереженості документального фонду органів місцевого самоврядування України в ході повномасштабної російсько-української війни. *Вісник освіти та науки*. 2023. №8(14). С. 856 – 869.
35. Єрмолаєва Г.А., Мельниченко В.О. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності органів державної влади Службою інформаційно-аналітичного забезпечення (СІАЗ) Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського НАН України. *Молодий вчений*. 2018. № 11(2). С.589–592. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_11%282%29_20
36. Жежнич П.І. Технології інформаційного менеджменту: навчальний посібник. Львів: Львівська політехніка, 2010. 260 с.
37. Желай О. Інформаційно-аналітичне забезпечення як важливий напрям розвитку бібліотечного електронного сервісу (на прикладі діяльності аналітичних підрозділів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського). *Science and Education a New Dimension, Humanities and Social Sciences*. 2018. № VI (26). Issue 156. Pp.91–96.
38. Закіров М.Б. Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ) // УБЕ. URL: [https://ube.nlu.org.ua/article/служба%20інформаційно-аналітичного%20забезпечення%20органів%20державної%20влади%20\(СІАЗ\)](https://ube.nlu.org.ua/article/служба%20інформаційно-аналітичного%20забезпечення%20органів%20державної%20влади%20(СІАЗ))
39. Інформаційні можливості подолання стресу. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ. СІАЗ, НЮБ, ФПУ URL: <https://nbuviap.gov.ua/siaz/informatsiino-analitychna-produktsiia-siaz/informatsiini-mozhlyvosti-podolannia-stresu>
40. Кальниш Ю.Г. Інституціональні особливості аналітичного супроводу процесів вироблення та реалізації державної політики в сучасній Україні. *Вісник НАДУ*. 2006. №2. С.37–43.

41. Кириченко В.М. Інформаційне забезпечення державного управління в Україні. Збірник наукових праць УАДУ при Президентіві України. 2003. Вип.1. С.233–238.
42. Клімушин П.С., Серенок А.О. Електронне урядування в інформаційному суспільстві: монографія. Харків: «Магістр», 2010. 304 с.
43. Кобелєв О.М. Інформаційна аналітика в структурі бібліотечної діяльності в Україні: монографія. Харків, 2012. 245 с.
44. Коваленко Т. Інформаційна безпека в державних органах. Львів: Видавництво «Астропринт», 2022. 256 с.
45. Коваль Р.А. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів влади: дис. ... канд. наук із держ. управління: 25.00.02. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2008. 207 с.
46. Ковальчук Ю.О. Управлінська інформація: принципи та застосування. Київ: Видавництво «Університетська книга», 2022. 280 с.
47. Комова М.В. Документознавство та інформаційна діяльність. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львів. політехніка», 2003. 167 с.
48. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля: ратифікована Законом України від 6.06. 1999 р. №832-XIV: міжнародні документи з прав людини. Харків: Парус, 2000. 216 с.
49. Кондратенко О.Ю. Інформаційне забезпечення вищих органів державної влади та електронне урядування. *Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ*. Серія: економіка, право, політологія, туризм. 2011. Т.1. №3. С.66–73.
50. Кононенко В.Р. Реферативні видання // Українська бібліотечна енциклопедія URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/Реферативне%20видання>
51. Концепція розвитку електронного урядування в Україні від 20 вересня 2017 р. № 649-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#Text>

52. Концепція формування та функціонування інтегрованої інформаційно-аналітичної системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування URL: <http://www.stc.gov.ua>
53. Кормич Б.А. Інформаційне право: підручник. Харків: БуруніК, 2011. 333 с.
54. Костенко О. Інформаційно-аналітичний процес в управлінні. *Економічний часопис*. XXI. 2013. С.89–91.
55. Кузнець Л.Ф. Алгоритм інформаційного забезпечення вищої ланки державного керівництва. *Актуальні проблеми економіки*. 2005. №10. С.150–156.
56. Кузнякова Т.В. Сутність, завдання і місце інформаційно-аналітичної діяльності в сучасному державному управлінні. Теорія та практика державного управління: збірник наук. праць. Харків, 2014. №1. С.37–46.
57. Кулицький С.П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління. Київ: МАУП, 2012. 426 с.
58. Лавріненко В. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2003. №3. С.502–514.
59. Левченко В.А. Інформаційна безпека в управлінні. Вінниця: Видавництво «Техніка», 2023. 256 с.
60. Логачов Р.С., Василенко В.С., Чайкіна А.О. Інформаційно-комунікаційні технології як сучасний спосіб управління організацією. Сучасні інноваційно-інвестиційні механізми розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції: матеріали X Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (Полтава, 09.11. 2023 р.). Полтава: Нац. ун-т ім. Ю. Кондратюка, 2023. С.142–144.
61. Маєвська О. М. Класифікація «мозкових центрів» світу: основні підходи. *Політичне життя*. 2017. Т.1., вип.2. С.125–129.

62. Мандзюк О.А. Інформаційно-аналітичні служби, центри аналітичних досліджень як суб'єкти аналітичної діяльності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Т.1., вип.48. С.164–170.

63. Медведєва В. Актуальність інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек у сучасних умовах. *Вісник Книжкової палати*. 2021. №4. С 31–35. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2021_4_7.

64. Медведєва В.М. Інформаційні продукти як результат виробничої діяльності сучасних бібліотек. Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору: матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 21-23 жовт. 2014 р.). Київ: Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2014. С.226–229.

65. Мельник В. Інформаційно-аналітичні служби в умовах ринкової економіки: виклики та перспективи. Київ: Видавництво «Наукова думка», 2019. 320 с.

66. Натаров О.О. Активізація інформаційно-комунікаційної діяльності наукових бібліотек України в умовах воєнного стану (на прикладі СІАЗ НБУВ). Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2023. Вип.67. С.244–265. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004716>

67. Натаров О. Роль національної бібліотеки у забезпеченні права на інформацію в Україні. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. 2017. Вип.48. С.756–780.

68. Онищенко О.С. Українські бібліотеки у 90-роках ХХ століття. Основні тенденції розвитку та напрями діяльності. *Бібліотечний вісник*. 2009. №3. С.12–23.

69. Остапчук В.С. Проблеми інформаційного суспільства в Україні . Економічні науки. Серія «Економічна теорія та економічна історія»: зб. наук. пр. Луц. нац. техн. ун-ту. Вип.4(19). Луцьк, 2007. 413 с.

70. Палій С. Інформаційно-аналітична діяльність у контексті розвитку інформаційного суспільства. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 3. С. 76-80.
71. Пальчук В. Бібліотеки в інформаційно-аналітичному забезпеченні органів державної влади : монографія. Київ, 2014. 279 с.
72. Пахомова І.А. До питання систематизації інформаційного законодавства на державній службі. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Сер. «Право»*. 2016. Вип. 22. С. 108-112.
73. Петрова І.О. Документаційне забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.10. Київ, 2007. 192 с.
74. Пилипчук В.Г., Дзьобань О.П. Феномен інформації: історико-правові та філософські аспекти. *Інформація і право*. 2015. №1(13). С.5–14.
75. Попова Н.В., Гурова К.Д. Управлінський консалтинг: навчальний посібник. 2-ге вид. Харків: Видавництво «ВДЕЛЕ», 2016. 306 с.
76. Присяжна Л.В. Роль бібліотечно-інформаційних продуктів у задоволенні потреб органів державної влади в інформації (на прикладі НБУВ). Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матеріали шостої міжнародної науково-практичної конференції, (Львів, 10–11 вересня 2015 р.). Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. С.85–90.
77. Присяжна Л. Функціональний аналіз моделей комунікації для інформаційного забезпечення органів державної влади. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського*. 2008. Вип. 21. С. 211–217.
78. Про електронний цифровий підпис Закон України від 22.05. 2003 р. №852-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №36. Ст.276.
79. Про електронні довірчі послуги: Проект Закону України від 17.05.2016 № 4685 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH3M500A>

80. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України: Офіц. текст прийнятий Верховною Радою України 6.10. 1998 р. зі зм. та доп. станом на 1.09. 2003 р. № 851-IV. Київ: Видавничий дім «Ін Юре», 2003. 10 с.

81. Про інформацію: Закон України від 02.10. 1992 р. №2657–XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. №48. Ст.650.

82. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993 р. № 3322-XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>

83. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. №74/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. №27–28. Ст.181.

84. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 09 січня 2007 року №537. Відомості Верховної Ради України. 2007. № 12. С.102.

85. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.10 р. № 2250-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-p>

86. Прокопович Л.С., Моргун В.А., Попович Н.Ф. Діяльність бібліотек як джерело інформаційної підтримки наукових досліджень в економічній галузі. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка». МДУ, 2017. Вип.1(7). С.188–192.

87. Пугач А.О. Сутність процесу інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної виконавчої влади в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2010. №8. С.1–3.

88. Рогожин М.Ю. Документаційне забезпечення управління: підруч. Миколаїв: Проспект, 2005. 384 с.

89. Рубановський К., Федорович О., Дуда А. Інформаційна відкритість органів місцевого самоврядування: посіб. для мун. посадовців. Івано-Франківськ: ГО «Агентство з розвитку приватної ініціативи», 2009. 96 с.

90. Саричев Ю.О. Інформаційно-аналітичне забезпечення як вид інформаційного забезпечення в системі державного управління. *Вісник НАДУ при Президентові України. Серія «Державне управління»*. 2017. №3. С.120–126.
91. Сидоренко І.П. Інформаційні системи в управлінні. Львів: Видавництво «Срібне слово», 2018. 464 с.
92. СІАЗ про нас URL: <https://nbuviap.gov.ua/siaz/pro-nas-siaz>
93. Скребець Р. Інформаційне забезпечення органів державної влади України: проблеми та перспективи. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2007. №2. С.46–52.
94. Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади URL: <http://www.nbu.gov.ua/node/620>
95. Сорока М.Б. Національна система реферування української наукової літератури. Київ: НБУВ, 2002. 209 с.
96. Соснін О.В. Інформаційна політика України: проблеми розбудови. *Стратегічна панорама*. 2005. №3. С.186–192.
97. Соціальні мережі як чинник інформаційної безпеки URL: <https://nbuviap.gov.ua/proekty/informatsiino-analitychni-vydannia/sotsialni-merezhi-ia-k-chynnyk-informatsiinoi-bezpeky-proekty>
98. Структура СІАЗ. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ URL: <https://nbuviap.gov.ua/siaz/struktura-siaz>
99. Сурмін Ю.П. Аналітика державного управління: сутність і тенденції розвитку URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DUTP/2007-1/txts/06sypdsv.htm>
100. Тверезовська Н.Т., Вікторова Л.В., Кочарян А.Б. Інформаційні ресурси забезпечення соціально-педагогічної діяльності: навч. посіб. Київ: Компринт, 2017. 417 с.
101. Телешун С.О., Баронін А.С. Політична аналітика, прогнозування та політичні консультації. Київ: Вид. А.В. ПАЛИВОДА, 2001. 112 с.

102. Титаренко О.Р., Саух Ю.П. Інформаційно-аналітичне та експертно-консультативне забезпечення діяльності органів державного управління у сучасних умовах. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. №12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=664>

103. Тугарова О.К. Інформація як основний об'єкт інформаційних правовідносин. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №8. С.358 – 361.

104. Україна: події, факти, коментарі. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ. СІАЗ, НЮБ, ФПУ URL: <https://nbuviap.gov.ua/siaz/informatsiino-analitychna-produktsiia-siaz/ukraina-podii-fakty-komentari>

105. Українське суспільство в умовах війни. 2022: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц. н. С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с.

106. Уманський Ю.В. Інформаційне забезпечення системи державного управління: дис. ...канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Запоріжжя, 2008. 187 с.

107. Ушкаленко І.М., Зелінська Ю.С. Інформаційно-комунікаційні технології, як основа державного управління на шляху цифрової трансформації та реформування. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7397>

108. Федотова О.О., Шаповалова Д.О. Діяльність інформаційно-аналітичних служб органів державної влади України з підготовки аналітичних матеріалів. *Інформація та соціум: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Вінниця, 2 червня 2023 р.)*. Вінниця, ДНУ імені Василя Стуса, 2023. С.57–60.

109. Фурашев В.М. Сутність та визначення поняття «електронне урядування». *Правова інформатика: наук. журн. з питань прав. інформатики, інформ. права та інформ. безпеки*. 2012. №3. С.48–51.

110. Чукут С. Сутність електронного уряду та принципи його організації. *Вісник Української академії державного управління при Президентові України*. 2003. №2. С.429–433.
111. Швець М.Я., Калюжний Р.А., Павловський В.Д. Основи інформаційного права та концепція формування системи інформаційного законодавства України. *Наукові записки НАУКМА*. 2001. Т.19., ч.І: Спеціальний випуск. С.168–172.
112. Шевченко Н.М. Менеджмент: сучасні підходи та технології. Одеса: Видавництво «Астропринт», 2021. 312 с.
113. Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ. СІАЗ НЮБ ФПУ URL: <https://nbuviap.gov.ua/siaz/informatsiino-analitychna-produktsiia-siaz/shliakhy-rozvytku-ukrainskoi-nauky-suspilnyi-dyskurs>
114. Ярмиш О.Н., Серьогін В.О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні : підручник. Харків: НУВ СУ, 2002. 356 с.
115. Яценко Р. Сучасні управлінські технології у вищих навчальних закладах (на прикладі Державного університету інформаційно-комунікативних технологій). Документознавство та інформаційна діяльність: історія, сучасність, перспективи: матер. ІХ Всеукр.студ. наук.-практ. конференції (Київ, 14-15 березня 2013 р.) Київ: НАКККиМ, 2013. С.107–109.
116. Fedotova O., Akobiy D. Information and analytical centres of Ukraine: specifics activity and classification. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2024. №130. Pp.114-119.

**НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. ВЕРНАДСЬКОГО**



СЛУЖБА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**НБУВ****Логотип СІАЗ**



**Керівник СІАЗ, заступник генерального директора з наукової роботи НБУВ: доктор наук з соціальних комунікацій, професор
Горовий Валерій Микитович**

СТРУКТУРА СІАЗ

Відділ політологічного аналізу



Завідувач відділу: доктор історичних наук

Закіров Марат Борисович

Відділ оперативної інформації



Завідувач відділу: кандидат наук із соціальних комунікацій

Чуприна Леонід Андрійович